ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР.

№ 35 (1569) | Пятніца, 5 мая 1961 года | Цана 4 кап.

1 МАЯ 1961 ГОДА

На гэтых здымках — калоны дэманстрантаў на Краснай плошчы ў Маскве (злева) і ў Мінску. Радасныя, шчаслівыя твары людзей. Народ дэманструе сваё непарушнае адзінства, сваю гарачую адданасць справе камунізма, сваю ўпэўненасць у будучыні.

Фота В. Кунава (ТАСС) і Ул. Крука.

Палымянае слова

Ідзе вясна па савецкай зямлі. Абуджаецца прырода, зелянее рунь калгасных палёў, зацвітаюць сады.

У гэтую незабыўную веснавую пару, пару напружанай працы як у горадзе, так і на вёсцы, савецкія людзі ўрачыста адзначаюць Дзень друку, дзень, калі нарадзілася старэйшая бальшавіцкая газета «Праўда», ля калыскі якой стаяў правадыр сусветнага пралетарыяту Уладзімір Ільіч Ленін.

У змрочныя гады панавання царызму нараджэнне рабочай газеты «Праўда» азначала вялікую перамогу расійскага пралетарыяту, рост яго палітычнай самасвядомасці. І як ні праследавалі царскія паслугачы ленінскую «Праўду», нічога яны не маглі зрабіць, бо праўду, як і сонца, нельга пасадзіць за краты, закаваць у кайданы. І несла рабочая газета ў гушчы народныя ленінскія ідэі, абуджала народ да барацьбы, гартавала яго волю, самасвядомасць, рыхтавала да рашучых баёў з капіталістамі і памешчыкамі.

З таго часу мінула амаль паўстагоддзя — 49 год. Але якіх год! Збыліся ленінскія мары: былая адсталая, непісьменная Расія стала на чале прагрэсу чалавецтва. Цяпер да нас прыязджаюць прадстаўнікі іншых краін, каб павучыцца, як будаваць новае жыццё, як узнімаць эканоміку і культуру. І мы ахвотна прымаем на сваёй зямлі замежных гасцей, паказваем ім нашы фабрыкі і заводы, калгасы і саўгасы, інстытуты, бальніцы, школы, палацы культуры. Вучыцеся, дарагія сябры!

Мы, савецкія людзі, сапраўдныя кавалі свайго шчасця. Мы заняты мірнай стваральнай працай: будуем гарады і сёлы, сеем збажыну, робім станкі і машыны, здабываем вугаль і нафту, плавім сталь. Перад намі вялікая ўзнёслая мэта — будаўніцтва самага справядлівага ладу на зямлі — камуністычнага грамадства. У гэтай нялёгкай тытанічнай працы вялікую дапамогу аказвае партыі і народу наш бальшавіцкі друк, нашы газеты і часопісы. Запавет Леніна аб тым, што газета павінна быць калектыўным прапагандыстам, агітатарам і арганізатарам мас, савецкія журналісты свята захоўваюць.

У Савецкай краіне вялікая ўвага аддаецца развіццю друку. Акрамя цэнтральных, рэспубліканскіх, краявых, абласных і раённых газет, тыражы якіх з кожным годам растуць, на многіх прадпрыемствах, у калгасах, інстытутах выдаюцца шматтыражныя газеты.

Небывалы размах набыла кнігавыдавецкая справа.

У прывітанні Першаму усесаюзнаму з'езду савецкіх журналістаў ЦК КПСС адзначаў: «У нашай краіне друк стаў неад'емнай часткай духоўнага жыцця народа, а савецкая журналістыка — важнейшай галіной партыйнай і грамадскай дзейнасці». Тады ж, у час з'езду, на прыёме журналістаў у Крамлі М. С. Хрушчоў гаварыў: «... Вы, журналісты, не толькі верныя памочнікі, а літаральна падручныя нашай партыі — актыўныя байцы за яе вялікую справу».

Быць верным памочнікам партыі, яе падручным — значыць, быць заўсёды і ўсюды палымяным прапагандыстам яе ідэй, яе велічных задум і планаў. Якія грандыёзныя перспектывы адкрываюць перад савецкім народам сямігадовы план, рашэнні студзеньскага Пленума ЦК КПСС! Дык будзем жа пісаць пра нашу светлую будучыню — камунізм — такімі словамі, каб яны захапілі кожнага савецкага чалавека, выклікалі ў яго жаданне працаваць, пераадольваць цяжкасці, нястомна ісці наперад.

Савецкі журналіст абавязаны заўсёды жыць жыццём народа, ведаць, што яго хвалюе, радуе, непакоіць, актыўна ўмешвацца ў жыццё, пільна сачыць за яго зменамі, прыкмячаць нараджэнне новага, перадавога і палымяна, страсна пра ўсё гэта пісаць.

Калісьці Маякоўскі сказаў: «Я хочу, чтоб к штыку приравняли перо». І нам, савецкім журналістам, трэба браць раўненне на паэта-трыбуна, на паэта-патрыёта. Няхай наша вострае пяро заўсёды насмерць б'е старое, аджылае, шкоднае. Будзем нястомнымі ў пошуках свежых фарбаў і палымяных слоў, калі мы садзімся пісаць пра нашых сучаснікаў — членаў брыгад і ўдарнікаў камуністычнай працы, смелых разведчыкаў будучыні. Ганаровы абавязак журналіста — паказваць хараство душы савецкага чалавека, яго самаадданую працу, яго жыццярадаснасць і няўтольную прагу да ведаў.

Трэба, каб са старонак нашых газет і часопісаў, кніг і брашур не сыходзілі тэмы камуністычнага будаўніцтва, тэмы камуністычнага выхавання савецкіх людзей, людзей з высокімі маральнымі якасцямі.

Савецкі друк — друк новага тыпу. Яго адметная рыса — праўдзівасць і сумленнасць. Сіла савецкага друку ў тым, што ён адлюстроўвае інтарэсы шырокіх народных мас, інтарэсы будаўнікоў камуністычнага грамадства. Нашы газеты і часопісы з'яўляюцца выказнікамі дум і спадзяванняў народа, той сапраўднай трыбунай, з якой на ўвесь свет разносіцца ленінская праўда.

Цяпер усе бачаць, што Савецкая дзяржава і ўсе краіны сацыялістычнага лагера ідуць па шляху няўхільнага развіцця, росквіту і ўмацавання сваёй эканомікі і культуры. І нават ворагі нашы, сцяўшы зубы, вымушаны прызнаць, што няма больш адсталай лапцюжнай Расіі, ёсць краіна Саветаў, якая ўскалыхнула ўвесь свет сваім нечуваным подзвігам— палётам савецкага чалавека ў космас, ёсць магутная Савецкая дзяржава, той горды маяк, які асвятляе шлях да новага жыцця ўсім прыгнечаным і заняволеным народам нашай планеты.

Дзень друку не толькі свята, але і дзень агляду таго, што намі зроблена, агляду творчых поспехаў савецкіх журналістаў. А яны ў нас немалыя. Сведчанне гэтага — прысуджэнне Ленінскіх прэмій за лепшыя працы ў галіне публіцыстыкі і журналістыкі.

Калі мы, журналісты, хочам заўсёды ісці ў нагу з жыццём, мы не павінны ні на хвіліну заспакойвацца на дасягнутым, а настойліва вучыцца, удасканальваць сваё майстэрства, адточваць сваё пяро. Заўсёды нас павінен акрыляць вобраз Леніна, вялікага правадыра чалавецтва, чулага і ўмелага рэдактара, вобраз чалавека, які так многа і настойліва вучыўся і працаваў.

У пастанове ЦК КПСС «Аб задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах» гаворыцца аб тым, што неабходна павысіць ролю друку ў камуністычным выхаванні народа. Для гэтага трэба, каб нашы газеты і часопісы смялей ставілі, распрацоўвалі і прапагандавалі актуальныя палітычныя, гаспадарчыя, ідэалагічныя і маральна-этычныя праблемы. Газеты і часопісы абавязаны стаць баявой трыбунай перадавога вопыту, канкрэтна і дзейна дапамагаць партыі ў вырашэнні надзённых задач камуністычнага будаўніцтва і выхавання працоўных.

Савецкі народ рыхтуецца да XXII з'езду роднай Камуністычнай партыі. І задача журналістаў у барацьбе за перамогу камунізма ісці заўсёды наперадзе, ярка і ўзнёсла паказваць на старонках газет і часопісаў працоўны энтузіязм народа, яго гарачае жаданне справамі адказаць на клопаты нашай партыі аб тым, каб усе савецкія людзі жылі яшчэ лепш, багацей і культурней.

ПЕСНІ ПЕРШАМАЯ

Раніцу абудзілі песні, звонкі гоман людзей.

Над Мінскам вісела пахмурнае неба, імжыў дробны дожджык, часам ён спрабаваў і спорна сыпануць.

А людзі ішлі, збіраліся ў калоны, не хочучы зважаць на надвор'е. На Цэнтральнай плошчы, на праспекце выстрайваліся войскі гарнізона. З рэпрадуктараў лілася бадзёрая музыка. Трапятала чырвань сцягоў і транспарантаў. Святочна аздоблены горад хваляваў і вабіў. Ён быццам спяваў разам з людзьмі, спяваў аб сваёй маладосці, аб хараstве сваіх гмахаў і шырокіх вуліц, паркаў і прасторных плошчаў. Так, прыгожы, цудоўны наш Мінск. І ў гэтую першамайскую раніцу з асаблівай радасцю думалася аб вялікай сіле савецкага ладу, аб працавітых людзях, чыімі рукамі за кароткі час быў узняты з руін вайны наш родны горад...

Радыё данесла голас Масквы, Краснай плошчы. Там першамайскія ўрачыстасці пачаліся раней, і мільёны савецкіх людзей ва ўсіх кутках краіны з хваляваннем слухалі голас вялікай сталіцы.

Масква, сэрца краіны, што ў незабыўным Кастрычніку 1917 года адкрыла новы свет, свет камунізма; сталіца магутнай сацыялістычнай дзяржавы, якая з'яўляецца сцяганосцам і змагаром за мір і дружбу паміж народамі. Напэўна, ні аб адным горадзе свету не складзена столькі песень, як аб Маскве. Веліч Масквы — гэта веліч савецкага народа, які пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі за гістарычна кароткі тэрмін пераўтварыў раней адсталую краіну, узняў яе эканоміку і культуру на небывалую вышыню.

І, слухаючы радыёперадачу з Масквы, кожнаму савецкаму чалавеку радасна было ўяўляць лікуючае людское мора на Краснай плошчы; радасна было чуць гром апладысментаў і буру воклічаў, якімі сустрэта было з'яўленне кіраўнікоў Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада на Цэнтральнай трыбуне Маўзалея.

Б'юць Крамлёўскія куранты. Міністр абароны СССР Маршал Савецкага Саюза Р. Я. Маліноўскі аб'язджае войскі, затым выступае з прамовай. Ён гаворыць аб поспехах савецкіх людзей у будаўніцтве камунізма, аб палёце Юрыя Гагарына ў космас, аб велізарнай моцы Узброеных Сіл нашай краіны, якія надзейна ахоўваюць працу і мір народа.

Разам з масквічамі ўсе савецкія людзі апладзіруюць доблесным воінам, што стаяць на варце бяспекі нашай Радзімы.

10 гадзін 30 мінут. Пачынаецца ўрачыстасць і ў нас, у Мінску. На цэнтральную трыбуну падымаюцца кіраўнікі Кампартыі і ўрада Беларусі.

На трыбунах — перадавыя людзі заводаў і фабрык, партыйныя і савецкія работнікі, дзеячы навукі, літаратуры і мастацтва. Яны горача вітаюць воінаў Мінскага гарнізона, што выйшлі на парад. Грыміць медзь аркестраў. Бадзёра, чотка крочаць воіны. Імкліва праязджаюць артылерыйскія і мотападраздзяленні.

На Цэнтральную плошчу выходзяць калоны працоўных. Ідзе рабочы клас беларускай сталіцы, слаўны рабочы клас, стваральнік аўтамабіляў і станкоў, трактараў і аўтаматычных ліній, радыёпрыёмнікаў і тканін... Ды хіба можна пералічыць усё тое, што вырабляе сёння прамысловасць Мінска! Яе багатая, разнастайная прадукцыя вядома далёка за межамі рэспублікі.

Рабочы клас рапартуе аб сваіх поспехах у выкананні сямігодкі, аб сваім імкненні памнажаць гэтыя поспехі, дастойна сустрэць XXII з'езд Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Над калонамі — алыя сцягі, лозунгі, транспаранты з рапартамі працоўных перамог. Надвор'е палепшала, выйшла з-за воблакаў сонца, азарыла гэтае бясконцае шэсце людзей, і чырвань сцягоў і транспарантаў яшчэ больш ярка запалымнела.

Рабочыя рукі высока ўзнімаюць партрэты Маркса, Энгельса, Леніна, партрэты кіраўнікоў Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада. Над плошчай лунаюць першамайскія Заклікі ЦК КПСС, гучаць воклічы ў гонар роднай партыі, нашай любімай Радзімы.

Звініць, спявае шматгалосы, урачысты Першамай.

Плыве і плыве людскі паток — хваля за хваляй. Ідуць новыя і новыя калектывы прадпрыемстваў і ўстаноў, ідуць будаўнікі і вучоныя, работнікі культуры і студэнты, школьнікі і фізкультурнікі...

Народ дэманструе сваю згуртаванасць вакол роднай партыі, сваю адданасць справе камунізма.

Радасныя твары людзей, і ў гэтай радасці адлюстравана сонечнае святло нашай савецкай явы; у гэтай радасці — шчасце здабытых перамог і вера ў заўтрашні дзень, у будучыню.

Каля трох гадзін працягвалася святочнае шэсце працоўных беларускай сталіцы. Мнагалюдна было на вуліцах і плошчах увесь дзень і вечар. Адбыліся народныя гулянні, выступленні мастацкіх калектываў. А вечарам у веснавое мінскае неба ўзняліся каляровыя вясёлкі святочнага салюта.

Адзвінеў, адспяваў Першамай. Ён пакінуў у савецкіх людзей незабыўнае ўражанне.

Сёння зноў — натхнёныя працоўныя будні. Савецкія людзі самаадданa працуюць над ажыццяўленнем сямігодкі, працуюць у імя таго, каб і нашы будні і нашы святы былі заўсёды радасныя, шчаслівыя.

ЗА ІМІ СТАЯЦЬ МІЛЬЁНЫ

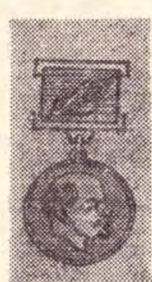

У слаўнай плеядзе лаўрэатаў Міжнародных Ленінскіх прэмій з'явіліся новыя імёны актыўных барацьбітоў за мір.

Пастановай Камітэта па Міжнародных Ленінскіх прэміях «За ўмацаванне міру паміж народамі» за выдатныя заслугі ў справе барацьбы за захаванне і ўмацаванне міру Ленінскія прэміі прысуджаны:

Фідэлю Кастра Рус — грамадскаму і дзяржаўнаму дзеячу (Рэспубліка Куба);

Секу Турэ — грамадскаму і дзяржаўнаму дзеячу (Гвінейская Рэспубліка);

Рамешвары Неру — грамадскай дзеячцы (Індыя);

Міхаілу Садавяну—пісьменніку, грамадскаму дзеячу (Румынская Народная Рэспубліка);

Антуану Жоржу Табету — архітэктару, грамадскаму дзеячу (Ліван);

Астапу Длускаму — грамадскаму дзеячу (Польская Народная Рэспубліка);

Уільяму Мароу — грамадскаму дзеячу (Аўстралія).

Фідэль КАСТРА. — Я павінен падкрэсліць, што дасягнутыя нашым народам да гэтага часу поспехі былі б немагчымы без вялікай салідарнасці з намі ўсіх народаў свету, асабліва народаў сацыялістычных краін, якія разарвалі ланцугі эксплуатацыі чалавека чалавекам.

Секу ТУРЭ. — Прысуджэнне мне гэтай высокай узнагароды характарызуе якасць і сілу барацьбы гвінейскага народа за захаванне і ўмацаванне міру на асновах справядлівасці, роўнасці і супрацоўніцтва паміж краінамі.

Рамешвары НЕРУ. — Гэта гонар не толькі для мяне, а для ўсяго руху прыхільнікаў міру ў маёй краіне, для ўсяго індыйскага народа. Я клянуся, што рэшту майго жыцця прысвячу служэнню ідэалам міру.

З БЛАКНОТА ЖУРНАЛІСТА

ПРАСТОР НОВАМУ

Гэта было больш года назад. Старшыня калгаса «Савецкая Беларусь» Рэчыцкага раёна Пятро Паўлавіч Шклярэнка прымаў дэлегацыю з Бярэзінскага раёна. Людзі прыехалі сюды, каб павучыцца, пераняць новае, перадавое.

Гаспадар быў ветлівы. Ён нічога не ўтойваў. Такі ўжо звычай у савецкіх людзей: сам дасягнуў поспеху—зрабі яго здабыткам соцень і тысяч, перадай як эстафету.

Вечарэла. Старшыні калгасаў паглядалі на свае «газікі» і, мабыць, збіраліся паціснуць Шклярэнку руку на развітанне. Але гаспадар не спяшаўся.

— Ёсць у нас яшчэ адна навіна,— сказаў ён і паказаў у бок мураванага кароўніка.—Там мы гадуем цялят падсосна-групавым спосабам. — Шклярэнка пакрочыў да кароўніка, а за ім і госці.

— Добрыя цяляткі! — пахваліў адзін са старшынь, зайшоўшы ў памяшканне.

— За год адна карова выпайвае сваім малаком 10—12 цялят,—тлумачыць Пятро Паўлавіч. — Заўважце, што пры падсосна-групавым утрыманні мы не мелі ніводнага выпадку хваробы цялят.

— Кароў пэўна, падбіраеце малочных?—спытаў хтосьці з экскурсантаў.

— Так, падбіраем кароў з удоем не менш трох тысяч літраў малака за год.

Якія выгады маем? Пры падсосна-групавым спосабе менш траціцца працы і грошай на выпойку цялят; значыць, у калгасе ствараецца база для росту і развіцця прадуктыўнага малочнага статку. Пры гэтым спосабе цяляты хутчэй прывучаюцца да падкормкі. Ужо ў тры месяцы яны ядуць усе кармы і не патрабуюць малака. Гадоўля аднаго цяляці пад каровай-карміцелькай каштуе на 30—35 рублёў (у новых грошах) танней. Вось чаму трэба смялей укараняць гэты прагрэсіўны метад ва ўсіх калгасах і саўгасах.

Прызнаюся, што мяне даўно зацікавіла гэтае пытанне. Я не прамінаў выпадку, каб не наведваць калгас ці саўгас, дзе цялят гадуюць падсосна-групавым метадам.

А нядаўна я пабываў у калгасе «Савецкая Беларусь» Мастоўскага раёна. Я быў тут не аднойчы, і мне падабаецца гэтая гаспадарка. Тут умеюць працаваць з далёкім прыцэлам.

Павел Пятровіч Кандрацёнка прыйшоў кіраваць арцеллю з райсельгасінспекцыі. Ён заатэхнік. І гэта адчуваецца ў яго рабоце.

Мы гутарым з гэтым рухавым каржакаватым чалавекам. Нарэшце, я кажу:

— Пойдзем паглядзім вашых цялят-сысункоў.

Павел Пятровіч зрабіў выгляд, што не пачуў майго пытання. Калі ж просьба была паўторана, ён махнуў рукой і з нейкай крыўдай выціснуў скрозь зубы:

— Няма іх ужо ў нас.

— Чаму?

— Каровы псуюцца ад падсосу.

— А па праўдзе?—наступаў я, адчуўшы па голасу, што старшыня штосьці ўтойвае.

— Што ж, калі па праўдзе, то слухайце. Каму хочацца мець у гаспадарцы «кароў-дармаедак»? Мы б'ёмся за кожную кроплю малака, а яно тонамі знікае з нашага рахунку. Малако кароў-карміцелек ЦСУ не ўлічвае. Вось падлічыце. Нам штогод трэба мець мінімум 40 кароў-карміцелек. Няхай кожная з іх дасць тры тысячы літраў малака. Гэта будзе 120 тон. А яго ніхто не ўлічыць. Мы карову кормім, поім, а яна ў нас за быка ходзіць.—Павел Пятровіч крыху памаўчаў, а затым закругліў: —Дзівакі! Хіба ж можна вырасціць цяля без малака? Не паветрам жа яно сыта.

Мяне моцна ўсхвалявала падобнае становішча спраў. Хацелася даведацца, а што цяпер чуваць у рэчыцкім калгасе. Прыехаўшы ў Мінск, я пазваніў туды.

— Ля тэлефона Шклярэнка,—пачулася з Рэчыцы.

— Колькі ў вас гадуецца цялят падсосна-групавым спосабам?

— Ніводнага.

— Чаму?

— Не хочам мець кароў-дармаедак.

А ў рэспубліканскім ЦСУ пацвердзілі:

— Так, малако ад кароў-карміцелек мы не ўлічваем. Гэта прадугледжана інструкцыяй.

Нічога не скажаш, ёсць такая інструкцыя. Але ж яна стала ўпоперак дарогі перадавому метаду гадоўлі цялят. А ці можна зрабіць інакш? Можна і вельмі проста. Удой каровы-карміцелькі можна ўзяць за папярэдні год або вызначыць па кантрольных дойках. Гэта мог бы зрабіць прадстаўнік ЦСУ сумесна са спецыялістам сельскай гаспадаркі. Я прывёў дзве канкрэтныя гаспадаркі, дзе па сутнасці адмовіліся ад новага і перадавога метаду гадоўлі маладняку. Такіх гаспадарак шмат на Магілёўшчыне, Віцебшчыне, Гомельшчыне і ў іншых абласцях рэспублікі.

Жыццё імкліва бяжыць уперад. Кожны дзень загараюцца новыя маякі. Кожны дзень прыносіць радасныя змены, і толькі інструкцыі часам застаюцца старымі.

Мы не супраць інструкцый наогул. Яны патрэбны. Але ж стваральнікі іх павінны прыглядацца да жыцця. Калі інструкцыя прыйшла ў непрымірымую супярэчнасць з новым і перадавым, стала тормазам руху наперад, яе трэба замяніць новай. Так абстаіць справа і з інструкцыяй ЦСУ аб уліку малака ад кароў-карміцелек.

* * *

Яшчэ адна старонка запісной кніжкі, і ў памяці ўсплывае размова з дырэктарам саўгаса імя Леніна Смалявіцкага раёна Міхаілам Ніканавічам Зубко. Гаворка ішла аб механічным даенні кароў. Мой субяседнік расказаў:

— Некалькі год назад да мяне зайшла лепшая даярка саўгаса Антаніна Дзятко. Яна паклала на стол паперку і сказала: «Не магу больш даіць. Доктар кажа, што без рук застануся. Бачыце, якія яны ў мяне?»

— І вы задаволілі яе просьбу? — спытаў я ў старшыні.

— Так. Але хутка абсталявалі электрадаільную ўстаноўку, і Дзятко зноў вярнулася працаваць на ферму.

— Колькі кароў яна доіць цяпер?

— Пятнаццаць.

Добра, вельмі добра зрабілі ў саўгасе, што аблегчылі працу даярак. Але ці толькі гэтаму павінна служыць механічнае даенне? Чаму Антаніна Дзятко машынай доіць амаль столькі ж кароў, колькі яна даіла рукамі?

З такім пытаннем мне не аднойчы даводзілася звяртацца да даярак, заатэхнікаў, кіраўнікоў калгасаў і

(Заканчэнне на 2-й стар.).

Выстаўка друку Беларускай ССР

У Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя Ул. Леніна адкрыта выстаўка друку Беларускай ССР за 1960—1961 гг. У сталіцы рэспублікі цяпер працуе рад выдавецтваў. На выстаўцы экспануюцца кнігі, выпушчаныя Дзяржаўным выдавецтвам БССР у 1960—1961 гг. Сярод іх — «Пісьмы працоўных Беларусі Ул. І. Леніну», навуковыя працы па розных галінах прамысловасці, сельскай гаспадаркі, брашуры аб вопыце работы наватараў і перадавікоў вытворчасці, мастацкая і крытычная літаратура на беларускай і рускай мовах, літаратура народаў СССР і замежных пісьменнікаў у перакладзе на беларускую мову, кнігі па мастацтву.

Многа кніг, метадычнай літаратуры і падручнікаў выпусціла за мінулы год Вучэбна-педагагічнае выдавецтва рэспублікі. Выдавецтвы Акадэміі навук БССР, Акадэміі сельскагаспадарчых навук рэспублікі, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта апублікавалі рад работ па філасофіі, эканоміцы, гісторыі, фізіцы, матэматыцы, біялогіі, медыцыне, энергетыцы, мовазнаўству, мастацтвазнаўству, агратэхніцы, паляводству, аўтаматызацыі і механізацыі вытворчасці.

Вялікае месца адведзена паказу выданняў Рэспубліканскага таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў. Наведвальнікі могуць пазнаёміцца таксама з газетамі і часопісамі, якія выходзяць у Мінску, у абласных і раённых цэнтрах, на прамысловых прадпрыемствах, у навучальных установах, калгасах і саўгасах рэспублікі.

У 1960 г. у Беларускай ССР было выдадзена 1602 назвы кніг тыражом у 14 230 тысяч экземпляраў.

(БЕЛТА).

Узнагароджанне работнікаў культуры

Многія гады работнікі культуры і мастацтва Беларусі вядуць работу па культурнаму шэфству над узброенымі сіламі СССР. Толькі ў 1960 г. у воінскіх часцях і падраздзяленнях адбылося звыш васьмі тысяч шэфскіх спектакляў, канцэртаў, творчых справаздач, культпаходаў, канцэртаў-лекцый, семінараў і экскурсій.

Шэфская дзейнасць работнікаў культуры і мастацтва адзначана ў пастанове ЦК прафсаюза работнікаў культуры СССР. Беларускі рэспубліканскі камітэт прафсаюза за ваенна-шэфскую работу ў 1960 г. узнагароджаны Пераходным Чырвоным сцягам ЦК прафсаюза.

Трыццаць шэсць актывістаў ваенна-шэфскай работы ўзнагароджаны нагруднымі знакамі «Выдатнік культурнага шэфства над Узброенымі сіламі СССР». Многія работнікі культуры Беларусі атрымаюць Ганаровыя граматы ЦК прафсаюза работнікаў культуры, палітупраўлення БВА і Беларускага рэспубліканскага камітэта прафсаюза работнікаў культуры.

(БЕЛТА).

НЕЛЬГА МІРЫЦЦА З СЯРЭДНІМ УЗРОЎНЕМ

З КАНФЕРЭНЦЫІ БЕЛАРУСКІХ КІНАРАБОТНІКАЎ

У канцы красавіка адбылася творчая канферэнцыя работнікаў беларускай кінематаграфіі.

З дакладам аб выніках нарады актыву кінематаграфістаў СССР выступіў міністр культуры БССР **Р. Я. Кісялёў.** Дакладчык паставіў перад работнікамі беларускай кінематаграфіі задачы рэзкага павышэння ідэйна-мастацкай якасці фільмаў і паляпшэння іх вытворчасці.

Удзельнікі канферэнцыі заслухалі таксама садаклады: «Фільмы студыі «Беларусьфільм» за 1960 г.» **(Ф. Бондарава)**, «Выяўленчае майстэрства ў беларускіх фільмах» **(Г. Удавенка)**, «Музычнае афармленне карцін «Беларусьфільм» **(І. Нісневіч).**

Даклад і садаклады выклікалі ажыўлены абмен думкамі. Многія адзначалі ў сваіх выступленнях, што студыя «Беларусьфільм» знізіла за апошні час патрабавальнасць у працы.

Найбольш падрабязна і грунтоўна гаварыў аб гэтым крытык **Р. Юрэнеў,** які прыехаў на канферэнцыю ў складзе дэлегацыі кінаработнікаў Масквы. Ён зазначыў, што студыя «Беларусьфільм» прымірылася з сярэднім узроўнем сваіх карцін. Некаторыя фільмы не адпавядаюць высокім патрабаванням да савецкай кінематаграфіі. Асаблівае незадавальненне грамадскасці і гледачоў выклікаў фільм «Веснавыя навальніцы» М. Фігуроўскага. З кінакарцін мінулага года найбольш удалай Р. Юрэнеў лічыць «Наперадзе — круты паварот» (сцэнарый А. Маўзона, рэжысёр Р. Віктараў), тэма якой даволі цікава вырашана аўтарам, рэжысёрам і акцёрамі.

Мог быць лепшым фільм «Чалавек не здаецца» (сцэнарый І. Стаднюка, рэжысёр І. Шульман), каб студыя і рэжысёр з большым даверам паставіліся да першапачатковага варыянта сцэнарыя, ад якога, на жаль, засталася толькі аздобленая дэтэктывам гісторыя з выратаваннем сцяга.

Цікавая, на думку Р. Юрэнева, была задума стварыць фільм з цыкла навел аб беларускіх камсамольцах, пачынаючы ад грамадзянскай вайны і канчаючы нашымі днямі. Але гэтая спроба не завяршылася поспехам, бо з чатырох навел толькі адна мела больш-менш закончаны сцэнарый, напісаны па апавяданню А. Ісбаха. Астатнія ж напісаны без пэўнай думкі і неабходнага драматургічнага майстэрства, і маладыя рэжысёры, якія былі прызначаны для пастаноўкі гэтых навел, не здолелі стварыць цікавыя фільмы.

У гэтай сувязі Р. Юрэнеў востра ставіць пытанне аб сцэнарнай праблеме. Ён лічыць, што студыя не наладзіла яшчэ плённы кантакт з беларускімі пісьменнікамі, творчасць якіх павінна быць асновай яе работы. У першую чаргу павінны ставіцца фільмы аб жыцці і працы беларускага народа. А ў плане 1961 года з 4—5 запланаваных фільмаў — дзве карціны будуць пра крымскіх і грэчаскіх партызан, у той час, як пра беларускіх партызан студыя сказала яшчэ вельмі мала і, можа, не самае галоўнае.

Дырэктар студыі **Ф. Кукушкін** апраўдваў пастаноўку гэтых кінакарцін тым, што беларускія пісьменнікі быццам мала пішуць для кіно і не забяспечваюць вытворчыя планы студыі. У той жа час Ф. Кукушкін і начальнік сцэнарнага аддзела М. Гарулёў заявілі ў сваіх выступленнях, што больш дваццаці беларускіх пісьменнікаў згадзіліся пісаць сцэнарыі. Выходзіць усё ж, што пісьменнікі хочуць супрацоўнічаць са студыяй, толькі яна марудна і непаваротліва працуе з імі і тым самым сістэматычна ставіць пад пагрозу зрыву свае вытворчыя планы.

Ф. Кукушкін і М. Гарулёў у сваіх выступленнях апраўдвалі слабую работу з беларускімі пісьменнікамі яшчэ і тым, што яны (пісьменнікі) дрэнна ведаюць спецыфіку кінадраматургіі і пакуль не авалодаюць ёю — нельга сур'ёзна спадзявацца на іх дапамогу.

Цяжка пагадзіцца з такой «тэорыяй», якая, дарэчы, даволі шырока бытуе ў творчым калектыве студыі і можа прынесці вялікую шкоду, бо за яе шырмай вельмі лёгка схаваць сваё няўменне працаваць з аўтарамі.

Ніхто не адмаўляе спецыфікі кінамастацтва. Яна ёсць і ёю трэба авалодваць, але не трэба рабіць з яе нейкі жупел. А. Куляшоў, А. Маўзон, А. Кучар не ведалі яшчэ спецыфікі кіно, калі пісалі свае першыя сцэнарыі для студыі. Але «Канстанцін Заслонаў», «Чырвонае лісце», «Гадзіннік спыніўся апоўначы» — лепшыя фільмы за пасляваенныя гады. Справа ў тым, што гэтым пісьменнікам дапамаглі кансультацыі кваліфікаваных сцэнарыстаў, рэжысёраў і рэдактараў. Цяпер жа студыя чамусьці менш памагае аўтарам.

Рэжысёры павінны працаваць са сцэнарыстамі. І вельмі правільна паставіў пытанне ў сваім выступленні **Л. Голуб,** які гаварыў, што рэжысёру трэба шукаць аўтараў і працаваць з імі, а не чакаць, пакуль сцэнарны аддзел прапануе яму гатовы сцэнарый.

На студыі ж, як правіла, рэжысёры знаходзяцца ў прастоі па некалькі гадоў. Так, ужо больш двух год «чакае» сцэнарыя рэжысёр С. Сплашноў, каля года — рэжысёр Р. Віктараў, які пайшоў ужо ў тэатр ставіць спектакль.

Студыя са спакойнай душой адпусціла Р. Віктарава для гэтай пастаноўкі, замест таго, каб прапанаваць яму пашукаць сярод дваццаці беларускіх пісьменнікаў, якія далі заяўкі на сцэнарыі, **свайго** аўтара, **сваю** тэму і працаваць над ёю.

Зразумела, што кожны рэжысёр мае права рабіць заяўкі на тую ці іншую тэму, але студыя павінна каардынаваць іх, узгадняць са сваімі асноўнымі задачамі і накіроўваць увагу рэжысёраў на важныя для беларускай кінематаграфіі тэмы.

А гэтага, як правільна зазначыў у сваім выступленні рэжысёр **П. Васілеўскі,** на студыі якраз і не хапае. Рэжысёры вельмі мала знаёмыя з беларускай літаратурай, дрэнна ведаюць пісьменнікаў, іх творчасць, таму вымушаны шукаць сабе сцэнарыі дзе заўгодна, толькі не поруч з сабою. П. Васілеўскі правільна таксама сказаў, што справа не ў «спецыфіцы», якою так часта палохаюць аўтараў. Справа ў тым, **што** аўтар прыносіць на студыю. Калі ён прыносіць сапраўды арыгінальны, свежы літаратурны твор, тады слабае веданне спецыфікі не перашкодзіць з'яўленню цікавага фільма. Але горш, калі студыю часам спакушаюць пустыя, надуманыя сцэнарыі, у якіх быццам ёсць «спецыфіка», але няма жыцця і мастацтва. Хіба не такія — фільм «Веснавыя навальніцы» ці сцэнарый «Дзень, у які спаўняецца 30 год»?

— Сцэнарый—аснова асноў кінамастацтва, — сказаў драматург **А. Маўзон.** — Але на студыі не адчуваецца глыбокай трывогі з поваду таго, што на наступны год яна не забяспечана сцэнарыямі.

На канферэнцыі востра ставілася пытанне аб падрыхтоўцы кадраў, у першую чаргу — сцэнарыстаў, рэжысёраў і акцёраў. Пра гэта гаварылі навуковыя работнікі Акадэміі навук БССР **Г. Тарасевіч** і **В. Смаль.** Яшчэ з даваенных год Беларуская студыя не мела звычкі рыхтаваць свае кадры і многія гады запрашала работнікаў з іншых студый. Гэтыя ўтрыманцкія тэндэнцыі засталіся і на сённяшні дзень.

Такую ж думку выказаў і маскоўскі кінадраматург **В. Салаўёў,** які спецыяльна пацікавіўся — ці рыхтуе Усесаюзны кінаінстытут кадры для Беларускай студыі. У інстытуце ён знайшоў вельмі мала пасланцоў з Беларусі, у той час, як з іншых рэспублік там вучацца спецыяльна прысланыя групы будучых кінематаграфістаў.

У канферэнцыі прыняў удзел сакратар ЦК КПБ В. Ф. Шаура.

ПРАСТОР НОВАМУ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

саўгасаў. І заўсёды быў адзін і той жа адказ:

— Машынай даярка можа падаіць кароў у некалькі разоў больш, чым рукамі. Накарміць жа і дагледзець такую колькасць жывёлы ёй не пад сілу.

— А чаму кароў павінна карміць менавіта даярка?

— Ёй жа трэба ведаць асаблівасці кожнай каровы, рыхтаваць для яе асабістае «меню».

— А хто для кароў рыхтуе «меню» ўлетку?

Сапраўды, улетку, у час так званага «вялікага малака», статак перадаецца ў рукі пастуха. Ён па сутнасці робіць малако без актыўнага ўдзелу даярак. А ці нельга зрабіць так, каб і зімою даяркі кароў даілі, а іншыя (даглядчыкі) кармілі і даглядалі іх? Можна.

Неяк давялося мне быць на ферме калгаса «Чырвоны сцяг» Рэчыцкага раёна ў час дойкі кароў. У даільную залу адна за другой заходзілі каровы. Яны станавіліся на даільную пляцоўку, а даяркі Люба Забіран і Ганна Бусел увішна падключалі даільныя апараты. Кожная з іх даіла адразу шэсць кароў. Гэта быў своеасаблівы канвеер: адны каровы сыходзілі з пляцоўкі, другія станавіліся на іх месца. Так працягвалася паўтары гадзіны. Ніякай мітусні. Спрактыкаваныя рукі даярак умела рабілі кожную аперацыю. Калі апошняя карова сышла з пляцоўкі, мы звярнуліся да загадчыцы фермы дэпутата Вярхоўнага Савета БССР Любові Піліпаўны Кашкар:

— Колькі кароў падаілі сёння Люба і Ганна?

— 167.

— Хто даглядае і корміць кароў?

— Пастухі, даглядчыкі. Улетку яны пасвяць статак, а зімой кормяць і пояць яго. У нас працуюць тры даглядчыкі.

— А як з надоямі?

Любоў Піліпаўна ўсміхнулася і весела паглядзела на даярак. Яны таксама нечага загадкава ўсміхаліся. Відаць было, што ўсе прыпомнілі штосьці незвычайнае.

— Раней наша ферма займала апошняе месца ў калгасе па надоях, — расказвала загадчыца фермы. — Калі мы вырашылі працаваць па-новаму, многія гаварылі: «Мала давалі каровы малака, а цяпер і зусім перастануць». Яны думалі, што калі даярка сама не будзе даглядаць кароў, то надоі яшчэ больш зменшацца. Атрымалася ж усё наадварот. Цяпер наша ферма трымае першынство па надоях, і малако мы маем самае таннае.

— А як жа быць з «персанальным меню» для кароў?

—Я сама была даяркай і магу сказаць з поўнай адказнасцю: калі ў гаспадарцы даволі кукурузнага сіласу, то тры тысячы літраў малака ад каровы можна атрымаць без усялякіх «меню».

Як тут не ўспомніць словы Мікіты Сяргеевіча Хрушчова, якія ён нядаўна сказаў на занальнай нарадзе ў Свярдлоўску: «Вучыцеся, таварышы, весці малочную гаспадарку на добрым сіласе, не захапляйцеся толькі рэкордамі. Калі вы ставіце мэту любой цаной надаіць 5—6 тысяч літраў малака ад каровы, то тады карове давядзецца даваць многа канцэнтраваных кармоў, як кажуць, ледзь не шакалад даваць трэба».

У гэтым жа раёне, у саўгасе «Падлессе» даяркай працуе Ніна Пастухова. Яе цяпер ведаюць усе жывёлаводы рэспублікі. Гэта яна першай стала даіць 95 кароў. У яе многа вучаніц і паслядоўніц. Па прыкладу Ніны Пастуховай 93 каровы доіць Надзея Левушкова з саўгаса «Хальч» Веткаўскага раёна. Працуюць па-новаму Соф'я Серакова з саўгаса «Камуна» Уваравіцкага раёна і Мальвіна Агародная з саўгаса «Капаткевічы».

Савецкія інжынеры сканструявалі самыя лепшыя даільныя апараты і пляцоўкі. Нядаўна мы даведаліся аб стварэнні аўтаматычнай кальцавой, ці як яе яшчэ называюць, карусельнай пляцоўкі. Дзве даяркі могуць на ёй абслугоўваць 600 кароў. Прадукцыйнасць працы жывёлаводаў павялічваецца ў 25—30 разоў у параўнанні з ручным даеннем.

Тэхнічны прагрэс заўсёды прыводзіў да ломкі старых норм вытворчасці. Гэта назіраецца цяпер і ў малочнай жывёлагадоўлі. На жаль, працэс гэты ідзе марудна з-за таго, што вельмі жывучая традыцыя: даярка доіць і корміць кароў. Трэба больш рашуча пераходзіць на новыя, прагрэсіўныя метады працы, хутчэй адмаўляцца ад старога.

Ніна Пастухова і яе паслядоўніцы — першыя ластаўкі ў гэтай справе. І перамога будзе за імі. У адной з прамоў Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў сказаў: «Трэба добра ўсвядоміць, што будучае за тымі, хто пяройдзе на механізаванае даенне, хто будзе абслугоўваць 100—150 кароў».

* * *

Неўзабаве — чарговы з'езд нашай партыі. Ён узброіць савецкіх людзей новай праграмай будаўніцтва камунізма ў нашай краіне. У гонар з'езду наш народ рыхтуе працоўныя падарункі. Іх будзе тым больш, чым менш застанецца штучных перашкод на дарозе новага.

Пятро УЦЯНАЎ.

За імі стаяць мільёны

Міхаіл САДАВЯНУ. — Я адношу гэтую высокую ўзнагароду перш за ўсё да барацьбы ўсяго румынскага народа за мір. Не сумняваюся, што ідэі міру перамогуць, бо яны ўсё больш авалодваюць розумамі прагрэсіўных людзей.

Антуан Жорж ТАБЕТ. — Мы, ліванскія барацьбіты за мір, будучы бясконца ўдзячнымі Камітэту па міжнародных прэміях за высокую ацэнку нашай міралюбнай дзейнасці, лічым разам з тым, — і гэта я хачу падкрэсліць асабліва, — што прысуджэнне Ленінскай прэміі абавязвае нас узмацніць барацьбу за ліквідацыю ганебнай сістэмы каланіялізму, за ўсеагульнае і кантралюемае раззбраенне, за мір ва ўсім свеце.

Астап ДЛУСКІ. — Радасць і гонар напаўняюць сэрца ад усведамлення таго, што Камітэтам па Міжнародных Ленінскіх прэміях за 1960 г. адзначаны таксама польскі рух за мір. Ганаровая ўзнагарода, звязаная з імем настаўніка міжнароднага рабочага класа Ул. І. Леніна, ускладае абавязак яшчэ больш палымяна, яшчэ больш плённа працаваць у імя трыумфу святой справы міру і сацыялізма...

Уільям МАРОУ. — Наша мэта — мабілізаваць усю аўстралійскую грамадскую думку супраць падрыхтоўкі новай сусветнай вайны, за поўнае і ўсеагульнае раззбраенне, за мір і дружбу паміж народамі. Міжнародная Ленінская прэмія натхняе мяне і ўсіх маіх сяброў на далейшую барацьбу за мір.

Падпісваюцца на творы Леніна

Працоўныя Капыльскага раёна праяўляюць вялікую цікавасць да твораў Уладзіміра Ільіча Леніна. Толькі ў сёлетнім годзе каля ста працоўных раённага цэнтра і іншых населеных пунктаў падпісаліся на поўны Збор твораў. Сярод іх настаўнікі Капыльскай сярэдняй школы, работнікі раённай бальніцы, рабочыя і служачыя райпрамкамбіната, калгаснікі сельгасарцелі імя Ул. І. Леніна і інш.

М. СЯЎРУК.

Каштоўныя старонкі

За апошнія гады ў Беларускім дзяржаўным выдавецтве выйшлі асобнымі кнігамі ўспаміны актыўных удзельнікаў Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і Вялікай Айчыннай вайны.

Зборнікі «У барацьбе за Кастрычнік у Беларусі і на Заходнім фронце», «У суровыя гады падполля» (успаміны былых членаў КПЗБ, актыўных удзельнікаў рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі), «З гісторыі партызанскага руху ў Беларусі» (1941—1944 гг.) выклікалі глыбокую цікавасць у шырокіх колаў чытачоў. Яшчэ ў даваенныя гады Музей рэвалюцыі БССР нямала зрабіў за 15 год свайго існавання па збіранню шматлікіх мемуараў, дакументаў. У гады часовай акупацыі ён быў разбураны і многія каштоўныя матэрыялы загінулі.

Між тым, у радзе гарадоў краіны створаны музеі рэвалюцыі або філіялы музея Ул. І. Леніна, якія з'яўляюцца арганізацыйным ядром па збіранню матэрыялаў, успамінаў па гісторыі рэвалюцыйнага руху і сацыялістычнага будаўніцтва.

Ці нельга ў нашых умовах ускласці гэтую ролю на калектыў работнікаў Дзяржаўнага музея Айчыннай вайны, тым больш, што ён гэтую функцыю выконвае, і ўдакладніць, у сувязі з гэтым, яго назву як музея рэвалюцыі і Айчыннай вайны?

У абласных цэнтрах і гарадах захоўваць і сістэматызаваць успаміны маглі б краязнаўчыя музеі і бібліятэкі. Ужо цяпер неабходна арганізаваць планамернае і сістэматычнае збіранне, запіс найбольш цікавых успамінаў, узяць іх з архіваў газет і часопісаў і перадаць у музеі ці бібліятэкі.

Не раз выказвалася пажаданне, што дапамагаць у літаратурнай апрацоўцы і запісу каштоўных успамінаў маглі б саюзы пісьменнікаў і журналістаў рэспублікі.

Пад кіраўніцтвам Інстытута гісторыі партыі карысную работу ў гэтай галіне маглі б правесці саветы старых бальшавікоў.

Асабліва каштоўныя ўспаміны таварышаў, якія мелі шчасце бачыць і чуць Уладзіміра Ільіча. Да рэчы прыгадаць, што асобныя з гэтых успамінаў былі ўжо даўно апублікаваны на старонках беларускага друку і цяпер вядомы толькі вузкаму колу. Так, напрыклад, у выдадзеных у снежні 1920 года «Матэрыялах для сталічнай і правінцыяльнай прэсы. Выд. Прэс-бюро пры VIII з'ездзе Саветаў» № 7 была апублікавана карэспандэнцыя тагачаснага рэдактара газеты «Звязда» пад назвай «Тэлеграма ў вёску» пра дэлегата VIII Усерасійскага з'езду Саветаў Мітрафана Пятровіча Мініна. Заметка была напісана непасрэдна ў час работы з'езду і пацвярджала той факт, што Мінін, пра якога ідзе гаворка ў карэспандэнцыі, хоць прозвішча яго не названа, сустракаўся з Леніным. Пазней ужо, са слоў Мініна, быў узноўлены змест яго размовы з Уладзімірам Ільічом.

— Сустрэў я таварыша Леніна неяк пасля пасяджэння. Ленін размаўляў у гэты час з другім таварышам. Я падыйшоў, назваў сябе. Ён адразу павярнуўся да мяне і пачаў уважліва слухаць. Я сказаў Уладзіміру Ільічу, як у нас усё разбурана пасля паноў. Зямля дрэнная і малавата яе.

— Ясна, што ў вас усё разбурана, — адказаў Ленін. — Але калі дружна возьмецеся за працу, дык хутка адбудуецеся і будзеце тады добра жыць. І мы вам паможам. Справа гэта наша агульная.

Пытаўся ў мяне яшчэ пра многае. Таварыскі такі, даступны, вясёлы. Відаць, што вельмі любіць рабочых і сялян. Калі мы скончылі гутарку, таварыш Ленін дастаў кніжку і запісаў маё прозвішча і адрас.

У 1923 годзе Уладзімір Ільіч быў ужо цяжка хворы. Сярод урачоў, якія лячылі таварыша Леніна, быў тагачасны дэкан медыцынскага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, буйны савецкі неўрапатолаг М. В. Кроль. На працягу чэрвеня, ліпеня, жніўня 1923 года ён амаль штодзённа бачыўся з Уладзімірам Ільічом. Успаміны прафесара Кроля (апублікаваныя ў газеце «Звязда» ў 1924 г.) пра гэты перыяд жыцця Уладзіміра Ільіча Леніна чытаюцца з невыказным душэўным болем.

«Пазбаўленне мовы было самай трагічнай з'явай хваробы Уладзіміра Ільіча. Ён усё разумеў, што яму гаварылі, але сам гаварыць не мог...»

Да гэтага часу шырока вядомы ленінскія тэлеграмы, адрасаваныя ў Мінск, Гомель, Віцебск, Магілёў, Оршу, Дрысу, Рагачоў, Жлобін, Мазыр. У апошнім XXXVI ленінскім зборніку побач з іншымі дакументамі ёсць тэлеграма Леніна Саўнаркому Беларусі па пытаннях знешняга гандлю. Нядаўна часопіс «Вопросы истории КПСС» (1960 г., № 5) апублікаваў новыя ленінскія дакументы «Пісьмы ў Міжнароднае Сацыялістычнае Бюро». У адным з пісем, датаваным 25 лютага 1909 г., Ул. І. Ленін просіць дапамагчы бастуючым рабочым гарбарных заводаў Віленскай губерні, сярод якіх былі гарбары Смаргоні.

Трэба прыняць неадкладныя захады да таго, каб кожны з ленінскіх дакументаў, адрасаваных у Беларусь, быў падрабязна вывучаны.

У беларускай Ленініяне знойдуць сваё месца побач з выказваннямі Ул. І. Леніна пра Беларусь успаміны працоўных рэспублікі пра сустрэчы з вялікім правадыром рэвалюцыі, апісанне шматлікіх фактаў усенароднай любві працоўных Беларусі да Уладзіміра Ільіча.

Усё гэта, безумоўна, будзе спрыяць справе выхавання нашай моладзі на слаўных бальшавіцкіх традыцыях.

С. АШАРОВІЧ.

На кніжнай паліцы

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшлі з друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі:

А. Вольскі, П. Макаль. За лясамі дрымучымі. Драматычная паэма ў 3-х дзеях, 6-ці карцінах. Мастак Ю. Карачун. Тыраж 1.600 экз., стар. 132. Цана 19 кап.

Уладзімір Ляпёшкін. Ранішнія росы. Вершы. Першая кніжка маладога аўтара. Мастак Г. Клікушын. Тыраж 2.100 экз., стар. 64. Цана 7 кап.

Георгій Шчарбатаў. Лясны фронт. У зборнік увайшла аповесць «Шумелі пушчы» — аб барацьбе беларускіх партызан у гады Вялікай Айчыннай вайны, апавяданні і нарысы. Прадмова В. Бурносава. Афармленне А. Кадрусевіча. Тыраж 5 200 экз., стар. 188. Цана 42 кап.

Міхась Багун. Выбранае. Склаў і напісаў прадмову Алесь Звонак. Мастак В. Варыёнчык. Тыраж 2 600 экз., стар. 96, Цана 15 кап.

Аляксей Зарыцкі. Размова з сэрцам. Вершы і паэмы. Афармленне Н. Шырокава. Тыраж 2 800 экз., стар 340. Цана 78 кап.

Алесь Бажко. Карвіга пакідае хутар. Вершаваная аповесць. Мастак П. Калінін. Тыраж 2 600 экз., стар. 64. Цана 13 кап.

Валянцін Зуб. **Таямнічы надпіс.** Аповесць. На рускай мове. Аўтарызаваны пераклад з беларускай мовы Ул. Жыжэнкі. Ілюстрацыі Ю. Пучынскага. Вокладка А. Кашкурэвіча. Тыраж 75 тыс. экз., стар. 168. Цана 32 кап.

А. Гайдар. Лёс барабаншчыка. Пераклад Я. Казекі. Малюнкі Л. Дубара. Вокладка Е. Лось. Тыраж 5 120 экз., стар. 108. Цана 19 кап.

Пётр Шасцерыкоў. Сонечны прамень. Аповесць. На рускай мове. Мастак П. Калінін. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 112. Цана 25 кап.

Д. Фактаровіч. Беларуская савецкая літаратура за мяжой. Мастак Н. Шырокаў. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 92. Цана 16 кап.

Мікола Лупсякоў. Прырэчча. Аповесці і апавяданні. Мастак Г. Клікушын. Тыраж 5 650 экз., стар. 192. Цана 45 кап.

Арон Юдальсон. Прывітанне. Вершы. Пераклад з яўрэйскай мовы. Прадмова А. Платнера. Мастак І. Карпіновіч. Тыраж 2 тыс. экз., стар. 60. Цана 7 кап.

Барыс Жыткоў. Марскія гісторыі. Пераклад С. Міхальчука. Малюнкі Ю. Сандгазіна. Вокладка і тытул А. Лісічнікава. Тыраж 4 175 экз., стар. 188. Цана 43 кап.

Фестываль сельскагаспадарчых фільмаў

У вёсцы Якімава Слабада Парыцкага раёна праходзіць фестываль сельскагаспадарчых фільмаў. Хлебаробы саўгаса «Шацілкі» прагледзелі фільмы «Аграмінеральныя ўгнаенні на палі», «Магутны рэзерв», «Мічурын». Фестываль працягнецца тры месяцы. За гэты час для хлебаробаў будзе паказана каля дваццаці сельскагаспадарчых фільмаў.

М. ЖУРА.

ЖАДАЕМ ТВОРЧЫХ ПОСПЕХАЎ

Споўнілася 50 год беларускаму дзіцячаму пісьменніку Пятру Рунцу — аўтару цікавых п'ес-аднаактовак і шматлікіх апавяданняў, сабраных у вядомых зборніках «У веснавыя дні», «Бярозавы конь», «Гіпсавая маска» і інш. У прывітанні прэзідыума СП БССР, пасланым юбіляру, адзначаецца, што гэтыя творы карыстаюцца заслужанай папулярнасцю ў юнага чытача, бо яны даступныя па мастацкай форме, разнастайныя і багатыя па зместу.

«Ад усёй душы жадаем табе, дарагі Пятро Мікалаевіч, — гаворыцца ў прывітанні, — добрага здароўя, доўгіх год жыцця, новых творчых поспехаў».

МАСТАЦКА-ГРАФІЧНЫ

Новыя задачы, пастаўленыя перад нашай школай у галіне малявання і чарчэння, патрабуюць, каб гэтыя прадметы выкладалі высокакваліфікаваныя спецыялісты, тэарэтычна падрыхтаваныя і практычна вопытныя для правядзення ўрокаў і пазакласнай работы.

Такія спецыялісты рыхтуюцца ў Віцебскім педагагічным інстытуце на новым мастацка-графічным факультэце. Сёлета тут навучаецца 100 чалавек і ў будучым годзе інстытут выпусціць першую групу выкладчыкаў малявання і чарчэння з вышэйшай адукацыяй.

Разнастайная праграма заняткаў будучых настаўнікаў. Яны авалодваюць маляваннем і жывапісам, дэкаратыўным і прыкладным мастацтвам, вывучаюць гісторыю рускага і замежнага выяўленчага мастацтва, чарчэнне, методыку выкладання малявання і чарчэння, педагогіку, псіхалогію, знаёмяцца са скульптурай.

На факультэце ўжо стала традыцыяй праводзіць выстаўкі самастойных работ студэнтаў.

Поспехам карысталася выстаўка плаката, якая была арганізавана ў фае кінатэатра «Спартак».

Факультэт дапамагае школам у эстэтычным выхаванні вучняў. Тут працуе дзіцячая студыя выяўленчага мастацтва, у якой займаюцца школьнікі Віцебска.

В. ВІНАГРАДАЎ,
старшы выкладчык кафедры малюнка і графікі Віцебскага педінстытута.

СВЯТКАВАННЕ 1-я МАЯ Ў МІНСКУ

1. На Цэнтральнай плошчы артысты Беларускага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. 2. Танцуюць студэнты Беларускага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна. 3. На плошчы праходзяць фізкультурнікі. 4. Парад войск Мінскага гарнізона. 5. У калоне дэманстрантаў.

ЗА РАБОЧЫМ СТАЛОМ ПІСЬМЕННІКА

Працаваць з поўнай аддачай

На стале ў Івана Шамякіна старонкі рукапісаў, запісныя кніжкі, стосік толькі што атрыманых пісьмаў. Сярод яго карэспандэнтаў людзі розных прафесій: рабочыя, калгаснікі, дэмабілізаваныя воіны, інтэлігенты. «Геаграфія» пісем шырокая: прыходзяць канверты з Далёкай Сібіры, з сонечнай Кубані, Запаляр'я. Пісьмы-водгукі, пісьмы-парады, пісьмы-пажаданні. Але часцей за ўсё гэта — шчырая гаворка чытача пра тое, што кранула, усхвалявала кожнага з іх, што прымусіла пасля прачытання рамана ці апавядання ўзяцца за пяро, каб падзяліцца з аўтарам сваімі думкамі.

...Кожны дзень багаты цікавымі, хвалюючымі падзеямі. Нядаўна мы даведаліся аб прысуджэнні Ленінскіх прэмій за найбольш выдатныя дасягненні ў галіне літаратуры, мастацтва і публіцыстыкі, у навуцы і тэхніцы. Сярод пісьменнікаў, чые творы адзначаны прэміяй,—імя выдатнага ўкраінскага празаіка Міхайла Стэльмаха. Яго трылогія, прысвечаная жыццю і барацьбе ўкраінскага сялянства на працягу амаль паўстагоддзя, шырока вядома нашаму беларускаму чытачу. Пісьменнік умее ўсхвалявана і паэтычна расказаць пра бачанае і перажытае. Вобразы яго раманаў «Кроў людская — не вадзіца» і «Хлеб і соль» надоўга застаюцца ў памяці чытача.

— Мне хочацца павіншаваць,—кажа І. Шамякін,—свайго ўкраінскага сябра, удастоенага такой высокай узнагароды... Яго раманы — гэта ўзор сапраўднага пісьменніцкага подзвігу.

Неяк сама па сабе пачынаецца размова аб працы пісьменніка-раманіста, пра яго ўменне «паклікаць руку» на пульс жыцця, пра вялікую адказнасць мастака перад народам. Раман—найбольш ёмісты жанр мастацкай прозы. Ён дазваляе празаіку шырока адлюстраваць рысы сучасніка, на ўвесь рост паказаць яго прыгажосць і веліч. Вядома, гаворка ідзе пра творы высокага грамадзянскага запалу, якія здольны задаволіць нашага чытача, патрабавальнага і строгага.

— Пра сучасны беларускі раман мне ўжо давялося, — заўважае І. Шамякін,—гаварыць на адным з пленумаў Саюза пісьменнікаў. Некаторыя з тых думак хочацца паўтарыць і сёння... Мне, напрыклад, не падабаецца, што ў нас часам у артыкулах, у выступленнях, у вусных абмеркаваннях [illegible] супрацьпастаўленне апавядання і аповесці раману. Знаходзяцца «тэарэтыкі», што даводзяць, нібыта нашаму сучасніку няма калі чытаць «тоўстыя» раманы, бо ён заняты важнымі справамі і таму любіць так званыя «кароткаметражныя» творы. Дзіўная логіка! Няхай бы гэтыя «тэарэтыкі» заглянулі ў бібліятэкі і даведаліся там, як чытаюць раманы, і [illegible].

Разуменне аб'ёму ў літаратуры абсалютна яснае. Іншыя раманы ў 8—10 аркушаў, напісаныя ў «апошняй модзе», здаецца, [illegible] кі, няма ў іх сапраўднага творчага запалу, роздуму мастака над жыццём.

І. Шамякін гаворыць, што ў галіне рамана беларускімі празаікамі зроблена не мала, але было б памылкай супакойвацца на дасягнутым. На жаль, за апошнія два гады з пісьменніцкага цэха выходзіць мала кніг, на тытульным лісце якіх стаяла б слова «раман». Праўда, пэўныя зрухі ўжо ёсць. Пісьменнікі маюць на ўвазе новы раман П. Пестрака «Сердзібор». Новыя буйныя творы пішуць І. Мележ, А. Кулакоўскі.

Атрад раманістаў мог бы стаць больш шматлікім, каб наша творчая моладзь, якая нядаўна прыйшла ў літаратуру, смялей спрабавала свае сілы ў буйных празаічных жанрах.

Калі загаварылі пра працу пісьменніка, міжвольна закранаецца і крытыка. І. Шамякін адзначае пэўную інертнасць, пасіўнасць нашай крытычнай думкі, якая не заўсёды імкнецца да абагульнення, не ставіць шырока, у праблемным плане, важнейшыя пытанні развіцця рамана. Нячастыя на старонках перыядычнага друку артыкулы пра сюжэт, кампазіцыю, канфлікт у рамане.

Натуральна было пацікавіцца, над чым працуе зараз сам пісьменнік, якія яго творчыя планы.

— Самая непрыемная рэч,—гаворыць Іван Шамякін, — расказваць пра ненапісаныя кнігі. Мінулы год быў аддадзены мною збіранню матэрыялаў для новых твораў. Адначасова працаваў над цыклам апавяданняў пра нашу моладзь. Многа часу ўзяла п'еса «Выгнанне блудніцы», якая неўзабаве пастаўлена ў Віцебскім тэатры імя Якуба Коласа. Гэта мая другая п'еса. Праца ў драматургіі—своеасаблівая школа для мяне як празаіка. Я думаю і надалей працаваць у гэтым жанры.

— Хацелася б падрабязней даведацца пра Ваш будучы раман.

— Гэта будзе кніга пра людзей горада,—адказаў пісьменнік,—пра наш рабочы клас, тэхнічную інтэлігенцыю. Людзі і падзеі нашых дзён. Але, апавядаючы пра іх, хочацца зазірнуць у мінулае, хоць і недалёкае, скажам, у грозныя дні мінскага падполля.

Іван Пятровіч [illegible].

— Дарэчы, пра час пісьменніка. [illegible] — Мы не навучыліся шанаваць свой рабочы час. Літаратарам вельмі часта даводзіцца сядзець на розных нарадах, сходах. [illegible] У сувязі з гэтым,—працягвае пісьменнік,—нельга не гаварыць пра значэнне пісьменніцкай працы, якая належыць усяму грамадству. Значыць, кожны з нас павінен працаваць з поўнай аддачай, па-горкаўску, служачы народу ўсім сваім талентам, усім сваім уменнем.

М. СТАЛЯРОЎ.

22 спектаклі аматара-рэжысёра

Некалькі год назад выпускнік Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута В. Ермаловіч быў накіраваны на работу ў Магілёўскі абласны драматычны тэатр. Там ён працаваў шэсць год.

Імкненне да педагагічнай працы ўзяло сваё — В. Ермаловіч перайшоў у Магілёўскае культасветвучылішча- -выкладаць асновы рэжысуры. Ён ставіць са студэнтамі спектаклі і сам непасрэдна ўдзельнічае ў іх.

За чатыры гады працы ў вучылішчы В. Ермаловіч паставіў 22 спектаклі: «Юнацтва бацькоў», «У добры час», «Дзеці сонца», «Цудоўны сплаў» і інш. Асабліва вялікая яго заслуга ў пастаноўцы беларускіх п'ес. Ён паставіў: «Пінскую шляхту», «Алазанскую даліну», «На крутым павароце», «Несцерку», «Не верце цішыні», «Паўлінку», «Папараць-кветку», «Пакуль вы маладыя».

Малады рэжысёр дапамагае сельскай тэатральнай самадзейнасці. Так, ён кансультаваў членаў драмкалектыву Краснапольскага раённага Дома культуры, які выступіў на Рэспубліканскім аглядзе ў 1960 г. з п'есай «Не верце цішыні» і атрымаў грамату і прэмію. Ермаловіч узяў шэфства над драмгуртком торфапрадпрыемства «Дняпроўскае» Быхаўскага раёна і два разы на тыдзень ездзіць праводзіць заняткі з аматарамі. Гурток ставіць аднаактавую п'есу Ул. Няфёда «Голас сэрца».

Ул. БУШЛЯК.

Для ўсіх, хто любіць музыку

Музычна-канцэртнае жыццё беларускай сталіцы ў маі будзе цікавае і змястоўнае. У Тэатры оперы і балету адбудзецца прэм'ера камічнай оперы І. Штрауса—«Лятучая мыш» (дырыжор Т. Каламійцава, рэжысёр В. Броўкін).

На сцэне нашага опернага тэатра выступіць адзін з лепшых тэнараў Еўропы, саліст Варшаўскай оперы Багдан Папроцкі. Ён выканае партыі Марыо Каварадосі («Тоска») і Рычарда («Баль-маскарад»). На беларускай опернай сцэне адбудуцца гастролі і салісткі Русенскай оперы Марыі Валашэску (Румынія).

У першай дэкадзе мая Беларуская дзяржаўная філармонія наладжвае канцэрты амерыканскага скрыпача Сіднея Харта. У сольным канцэрце ён выканае творы Ф. Шуберта, Р. Штрауса, М. Равеля, С. Рахманінава. У суправаджэнні сімфанічнага аркестра філармоніі пад кіраўніцтвам М. Нерсесяна Сідней Харт будзе іграць тры скрыпічныя канцэрты — М. Бруха, І. Баха, Г. Вяняўскага.

Адбудзецца апошні, чацвёрты абанементны канцэрт з твораў Чайкоўскага. У яго праграму ўвойдуць Шостая сімфонія і арыі з опер вялікага кампазітара.

У сярэдзіне мая філармонія пачынае летні канцэртны сезон у парках сталіцы. Перад аматарамі музыкі выступяць нашы сімфанічны і народны аркестры, прыезджыя мастацкія калектывы і асобныя выканаўцы.

Кінатэатр «Перамога» разам з гарадской нотна-музычнай бібліятэкай правядуць для гледачоў шэраг музычных гутарак. Першая адбудзецца 9-га мая, у дзень 121-годдзя з дня нараджэння П. Чайкоўскага. У іншых гутарках будзе расказана аб першых пастаноўках опер «Русалка» А. Даргамыжскага і «Праданая нявеста» Б. Сметаны.

Некалькі канцэртаў для мінчан дасць лаўрэат Усесаюзнага фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве—Памірскі ансамбль песні і танца. Артысты Таджыкістана выканаюць песні роднага краю, а таксама песні і танцы народаў Ірана, Ірака, Індыі, Албаніі.

У канцы мая ў Мінску будзе гастраляваць польскі піяніст Уладзіслаў Кендра.

ЦІКАВЫЯ ВЫСТАЎКІ

У Пухавіцкім раённым Доме культуры адкрылася выстаўка карцін — лепшых дыпломных работ былых навучэнцаў Мінскага мастацкага вучылішча. Дваццаць адзін твор упрыгожыў светлы пакой выставачнай залы.

Высокую ацэнку ў наведвальнікаў выстаўкі атрымалі работы Краўчука «Працоўныя далі», Ермачонка «Маракі», Конаша «Прызыўнікі», Герасімава «Рыбакі Мурманска» і інш.

У бліжэйшы час дырэкцыя Мінскага мастацкага вучылішча мяркуе наладзіць перасоўныя выстаўкі ў калгасах і саўгасах Гомельскай, Брэсцкай і іншых абласцей рэспублікі.

* * *

Па ініцыятыве камсамольскай арганізацыі Гомельскага завода імя Кірава ў заводскім клубе адкрыта фотавыстаўка. На ёй прадстаўлена звыш пяцідзесяці работ фотааматараў — рабочых і служачых. Здымкі расказваюць пра передавікоў вытворчасці, пра ўдарнікаў камуністычнай працы, лепшых спартсменаў завода. Многа тут і пейзажных работ. Наведвальнікі фотавыстаўкі цёпла адгукваюцца аб здымках былога галоўнага тэхнолага завода А. Кокарава, інжынера-канструктара В. Пярвіцкага, слесара зборачнага цэха М. Чарняўскага і інш.

В. СТАРЧАНКОВА.

У ЧАРГОВЫХ НУМАРАХ ЧАСОПІСАЎ

БЕЛАРУСЬ

Падрыхтаваны да друку чарговыя нумары папулярнага ў рэспубліцы грамадска-палітычнага і літаратурна-мастацкага ілюстраванага часопіса «Беларусь». У іх будуць надрукаваны новыя мастацкія творы нашых пісьменнікаў, у нарысах і рэпартажах будзе расказана пра багаты падзеямі сённяшні дзень Беларусі. Чытач знойдзе тут і цікавыя допісы гістарычнага, краязнаўчага характару, прачытае пра навіны літаратуры і мастацтва.

Сёння мы друкуем некаторыя з матэрыялаў пятага і шостага нумароў часопіса.

Усевалад КРАЎЧАНКА

Цяжкае вяртанне

АПАВЯДАННЕ

Грузавік, шумна грукочучы на выбоінах недагледжанай, разбітай гравійкі, пад'ехаў да ўскраіны лесу. Наперадзе засвятлела поле. Пажылы вусаты мужчына, што стаяў у кузаве і абапіраўся рукамі на кабіну, раптам занепакоіўся, захваляваўся. Ён і раней, усю дарогу з горада, трымаў сябе неяк дзіўна, пазбягаў сустракацца вачыма з людзьмі, увесь час маўчаў, як зацяты, быццам і не чуючы ажыўленай гаворкі сваіх выпадковых суседзяў.

Калі ж грузавік пачаў выязджаць з лесу, чалавек гэты зусім занерваваўся. Нечакана для ўсіх ён забарабаніў рукой па кабіне і крыкнуў шафёру, каб той прыпыніў машыну.

Машына прыціснулася да правага боку дарогі, спынілася. З кабіны на падножку вылез шафёр, чарнявы хлапчына ў скуранoй кубанцы і зграбным дублёным кажушку.

— Што тут такое, хто стукаў?

— Гэта я, я, — асцярожна перавальваючыся цераз борт грузавіка, азваўся вусаты. — Злезці хачу.

— Ты?.. Дык табе ж, ты казаў, да Вішнякоў, а гэта яшчэ кіламетры са тры адсюль, — дабрадушна растлумачыў шафёр. — Мы іх з дарогі ўбачым.

— А я тут хачу злезці,—нездаволена нахмурыўся чалавек. — Табе якая бяда?

Шафёр здзіўлена паглядзеў на дзівакаватага пасажыра, не гледзячы сунуў у кішэню срэбныя манеткі — плату за праезд, — і ўзяўся за руль... Якіх толькі дзівакоў не бывае на свеце! Прасіўся падвезці да Вішнякоў, а злазіць, чорт ведае дзе, у лесе. Каб гэта яшчэ было ўлетку, калі ўсё тут цвіце і зелянее, калі цёпла і ўтульна на кожнай лясной палянцы, то можна было б падумаць, што чалавек, не маючы пільнай справы, проста парашыў палюбавацца лясным хараством. Цяпер жа вакол гола і пустынна, а ў дадатак і холадна. Ведама, у сакавіку... Машына завуркатала маторам і з шумам і грукатам пабегла далей па гравійцы.

Тым часам мужчына сышоў з дарогі, без усякай яўнай мэты прайшоўся лесам да поля, спыніўся на ўзлессі ля старых пакрыўленых хвой. Быў ён апрануты ў жоўтую, ледзь не да кален, новую суконную паддзёўку, з недарагім футравым каўняром, з такога ж сукна і футра была і яго шапка-вушанка, а на нагах — шчодра змазаныя смальцам юхтовыя боты. Нейкі час чалавек нерухома стаяў і ў задуменні глядзеў на голае веснавое поле...

Сунецца гэты блазан са сваімі роспытамі: чаму не даехаў да Вішнякоў? А якая табе, скажы, справа? Ці ты поп, каб выпадковы падарожны чалавек спавядаўся перад табой? Ці чалавек запрашаў цябе ў свае дарадцы? Лезе ў чужую душу са сваімі капытамі. Злез таму, што так захацеў. Трэба, дык і злез. Можа, проста, хочацца пагледзець на гэтае чорнае сакавіцкае поле, дыхнуць пахам вясенняй зямлі. Ці ж табе зразумець, як сумуе па зямлі чалавек, адарваны ад яе сілай жыццёвых варункаў? Не зразумець! Невядома табе, як адчувае сябе патомны хлебароб, вымушаны развозіць на ламавіку сітро па гарадскіх буфетах і сталоўках...

Мужчына азірнуўся, падышоў да кустоў, пачаў збіраць сушнячок, сухое мінулагодняе галлё. Выбраўшы зацішнае месцейка, распаліў агеньчык. Потым, не спяшаючыся, выразаў тоўсты сыры дубец, абстругаў яго, расшчапіў танчэйшы канец і зрабіў ражэнчык. Зазірнуўшы ў цыратовую рыначную сумку, выняў адтуль хлеб, сала... Чаму б яму і не падсілкавацца зараз, тым больш, хто ведае, калі ён пазней выбера на гэта час. А цяпер у сяло, бадай, яшчэ і рана з'яўляцца. Стары Ляшчэня, напэўна, яшчэ недзе ў брыгадах, прыедзе абедаць не раней надвячорка. Бадзяцца ж без справы па сялу...

Чаму ён злез!.. Сказаць, то яму так хацелася ехаць у тыя Вішнякі, як хварэць. І ён не дужа пашкадаваў бы, калі б да іх было не тры кіламетры, а ўсе трыццаць тры... Чаго ж ён едзе туды, калі яму так не хочацца?.. Распытваюць, распытваюць... Адчапіцеся вы ад мяне, дапытчыкі, не лезьце чалавеку ў душу! Ну, не можа ён, Трахім Чэчка, не ехаць туды, і не трэба больш ні аб чым пытаць, гэта ўсё пустая гаворка. Усё роўна трэба яму прайсці праз усю бяду — праз сорам і прыніжэнне, праз усе дакоры. Прайсці і вытрымаць, скарыўшыся. Таму, што апраўдання яму няма, ён заслужыў тыя дакоры і знявагу. І яшчэ ён зусім і не ведае, ці даруюць яму.

Мужчына прысеў на пянёк, выставіў над агнём ражэнчык з наколатым на яго кавалкам сала. Агеньчык гарэў весела, сухія галінкі толькі патрэсквалі, і сала адразу апетытна зарумянілася, засквірчэла. Чалавек стаў жаваць яго, як бы не адчуваючы смаку. Задуменна падстаўляў лусту хлеба, каб растопленае сала не капала на дол, і ўтароплена глядзеў на агонь...

...Вось ён ужо нібыта ў сяле.

— Ага, Трахім? Якім ветрам? — стары Ляшчэня, старшыня ўзбуйненага калгаса, устаў ад стала, падаў яму руку.

— Дзень добры, Тарас Фаміч. Вось прыехаў...

Ён даўно, амаль чатыры гады, не бачыўся так блізка з Ляшчэнем і зараз са здзіўленнем заўважае, што той, здаецца, аніколькі не пастарэў з твару, а, наадварот, як бы нават пасвяжэў, памаладому блішчаць і ўсміхаюцца яго хітраватыя вочы.

— З чым прыехаў?

— Ты разумны чалавек, Тарас Фаміч, паглядзі на мяне і сам здагадаешся.

Твар Ляшчэні нахмурыўся, стаў суровы, чужы, густыя калматыя бровы амаль закрылі яго вочы. Ён адвярнуўся ад Трахіма і забарабаніў пальцамі па стале.

— Як ты асмеліўся?

— Не я асмеліўся, чорны смутак па зямлі неадчэпна гняце мяне ўсе гэтыя чатыры гады, і гэта ён прывёў мяне сюды.

— Пасля ўсяго, што было?

— Чалавек можа памыліцца...

— Памыліцца? Ты лічыш гэта памылкай?

Бацюхны, а адкуль тут узяўся яшчэ і гэты кульгавы са сваёй драўлянай мыліцай, інвалід вайны Савось Дзялендзік? Значыць, мне трэба вытрымаць і яго суд?.. Глядзі, сядзіць на лаве, як гаспадар, побач з Ляшчэнем, мыліцу збоку паставіў, скінуў шапку і глядзіць сваімі калючымі вачыма, нібы пранізвае наскрозь.

— Задужа мяккія твае словы, Трахім. Шукаеш выкруткі, праўды баішся. Не памыліўся, а дэзерціраваў ты, вось што, браток. Здрадзіў і нам, і калгасу, і зямлі, якую ты быццам бы любіш...

Канстанцыя БУЙЛА

Гамонка дрэў

Люблю у лес пайсці адна. Ў развазе дум
Люблю я слухаць там, аб чым гамоняць дрэвы.
У дрэва кожнага асобны, ўласны шум,
Напоўнены яму ўласцівым толькі спевам.
Як быццам гусляў ці цымбал шырокі сказ —
Шум соснаў залатых. Удумлівы, ціхуткі,
Крыху авеяны несіратлівым смуткам,
Ён грудзі наліваў натхненнем мне не раз...
У елак іншы гук — ён просты, дамавіты,
Ён ноты нізкае, ў аркестры—кантрабас,
У музыку сасонак нібы ўліты,
Вядзе кароткі свой і сухаваты сказ.
Асіна ўся дрыжыць, як горкая ўдавіца,
Пялёшчуцца лісткі, ў іх б'ецца нейкі жах,
Адна яна, адна... К каму ёй прытуліцца?..
І боль нявызнаны жыве ў яе лістках.
Дзяўчынкай маладой бярозка з краю ўстала,
Шуміць, пяшчотная, і свеціцца ліствой,
Каралі золатам праменяцца на ёй,
Ёй светлая пара кахання засвітала.
Грукоча хмура дуб. Так часам дзед стары
Буркліва бай вядзе сваім малым унукам, —
Трасецца чуб сівы, узняў ён да гары
Не моцныя сукі — мазолістыя рукі.

— Пабойся бога, Савось, які я здраднік! Ты ўспомні, што тады было.

— Я ўсё добра помню.

— Колькі год наш калгас біўся-біўся і ўсё ніяк не мог стаць на ногі, усё ішло на глум. Працадзень заробіш, толькі што палачку паставяць, а плата якая?..

— Помню, было...

— Нават карове сена на зіму не заробіш.

— Помню, помню, было...

— Ты ж не горш за нас ведаў, у чым была прычына нашых непаладак, — гаспадарка не мела галавы, а адны рукі без галавы нічога не могуць.

Хто гэта?.. О, ды гэта ж Антось Грыўня, палявы брыгадзір. І ён ужо тут, у старшынёвай хаце. Сеў на лаву, па правы бок ад Ляшчэні, глядзіць на Трахіма суровым, асуджальным позіркам. Можна чакаць, што на гэты суд прыйдуць усе, усё сяло...

— І ты ж чуў, што казаў на сходзе Тарас Фаміч, калі яго выбралі.

— І ведаў, і чуў, але за сваё жыццё я наслухаўся столькі прыгожых слоў...

— Ах, так! Ты не паверыў Тарасу Фамічу? Чалавеку, якога ўсе мы ведаем, які адмовіўся ад высокай пасады ў горадзе і добраахвотна пайшоў да нас?

— Якога партыя нам рэкамендавала?

— Ці можа, ты не верыў у калгас?

— Верыў... Толькі я не бачыў, калі гэта ўсё наладзіцца.

— І парашыў за лепшае развозіць сітро па гарадскіх ларках і сталоўках?

— Не дакарай мяне так жорстка, Савось, хопіць, што я і сам сябе дакараю.

— Калі б ты вярнуўся праз год—другі, як мы яшчэ былі на перавале і толькі браліся ў сілу, я б, можа, і не дакараў. Але ты вярнуўся сёння, калі наш «Зялёны бор» ужо шуміць багаццем на ўсю акругу і слава аб нашых ураджаях і фермах даляцела да Масквы. Калі працадзень у нас ужо не пустая палачка, як ты кажаш, а варты заробку гарадскога рабочага.

— Як ты думаеш, ці ўсё гэта нам з неба ўпала?

— Не, мы дабіліся ўсяго, што маем, сваім мазалём, сваёй шчырасцю, сваёй добрай верай у нашу калектыўную справу.

— Дзе ты пазычаў вочы, што асмеліўся вярнуцца ў роднае сяло на ўсё гатовае?

...А гэта яшчэ што за новыя суддзі?.. Знаёмыя жанкі — калгасная актывістка Агата Касуха, жонка канцавога Сідара, былая суседка Трахіма, удава Параска. Абедзве зараз — знатныя даяркі, абедзве — гонар калгаса. У падвязаных пад бараду новых стракатых тараноўках, яны строга, з падціснутымі вуснамі глядзелі на яго. А ззаду за імі стаяць і яшчэ людзі, мужчыны і жанчыны — калгасны вартаўнік дзед Савасцей, са сваёй пышнай, бялюткай, як снег, барадой, калгаснікі Мікіта Драбок, Цярэшка Бондар, кукурузаводка Ганна Рымша...

— Ну, добра, людзі, няхай так. Няхай я вінаваты, я гэта ведаю, але я вінюся перад вамі, даруйце мне маю памылку. Цяпер жа вунь, бывае, і злачынцам даруюць, давяраюць, бяруць на парукі.

— На парукі бяруць тых, хто памыліўся ў калектыве. Даруюць тым, каму яшчэ вераць.

— А твой учынак, — не памылка, а цяжкая правіннасць. А да таго ж, ты сам пакінуў сяло, як жа мы цяпер паверым табе?..

— Тады ўлічыце хоць тое, чаму я прыйшоў. Паглядзіце на мяне, я не бедны — на мне новая паддзёўка з добрым каўняром, спраўныя боты, я зараблю не менш, чым вы. Мяне да вас прывяла не карыслівасць, а засумаваў я, людзі, па зямлі, люблю я зямлю. Я цяпер усё аддаў бы, каб толькі пачуць, як шуміць-гамоніць пад ветрам жыта, узрошчанае маімі рукамі, дыхнуць мядзвяным пахам грэчкі...

— Танная ж у цябе, Трахім, любоў: як толькі зямля ў той жа міг не заплаціла табе за тваю любоў, ты адразу ж адкінуўся, адцураўся яе.

— Ты любіш зямлю, але яшчэ больш любіш сябе, — ці ж можна пасля гэтага верыць у твае словы?

— Нехта махне табе доўгім рублём, і ты зноў кінешся за ім, забудзеш пра сваю любоў...

Ціха стала ў старшынёвай хаце. Моўчкі, з апушчанай галавой стаяў каля стала панылы Трахім. Ён ужо ўсё сказаў, усе словы, і ні ад каго не было спачування. Заставалася адно — павярнуцца і ісці, як выгнанцу. І ён ужо намерыўся ісці.

Але ў гэты міг варухнуўся за сталом стары Ляшчэня.

— Чакайце, сябры. Мы вырашаем жыццё чалавека, і трэба ўсё ўзважыць, каб не памыліцца... Хочацца мне паверыць Трахіму Чэчку, і я скажу чаму — моцны чалавек, на чым баку праўда; заўсёды шчодры. А падумайце, людзі, ці ж мы не моцныя, ці ж праўда не на нашым баку? Мы ўсе ідзём адной вялікай дарогай, — ці ж можам мы так жорстка біць таго, хто спатыкнуўся?

— Што ты гаворыш, Фаміч! — падхапіўся кульгавы Савось. — Успомні, ты дараваў бы дэзерціру тады, у партызанскім лесе, калі вырашаўся лёс народа? А зараз не менш вялікі час— вырашаецца наша светлая будучыня.

— І, аднак, гэта іншы час, не вайна; мы цяпер у сто разоў мацней, чым былі тады. І да тае светлае будучыні, аб якой ты гаворыш, мы павінны ісці ўсе, усёй грамадой...

Тут загаварылі разам усе мужчыны і жанкі, што былі ў хаце, загаманілі горача, заспрачаліся. Быццам веснавая бурапенная рака, прарваўшы ўсе плаціны, з гулам і грукатам рынулася наперад, нястрымнай ачышчальнай сілай разлілася па лугах і прырэчных прасторах.

Але Трахім, бадай, ужо і не чуў, што яны гаварылі, ён стаяў у нейкім здранцвенні, і толькі глядзеў на твары людзей, на гарачыя ўзмахі рук. Твары былі розныя — адны з іх прыхільна ўсміхаліся яму, на другіх ляжаў знак суровасці і адчужэння. Доўга стаяў у хаце гэты невыразны гоман, і доўга, нібы застылым, стаяў перад людзьмі Трахім Чэчка.

Потым стары Ляшчэня ўстаў з-за стала, падняў руку, каб усе сцішыліся.

— Людзі, — сказаў ён, хопіць шумець. Няхай кожны звернецца да свайго сумлення і сам вырашыць, ці прымем мы Трахіма Чэчку назад у калгас, ці няхай вяртаецца ў горад і развозіць сваё сітро. Падыміце рукі...

Трахім ачуўся, варухнуўся на пні. Дагарэў ужо агеньчык пад кустом, і толькі густа дыміў адзін тоўсты абсмалены сук. У адной руцэ Трахіма застыў на ражэнчыку недаедзены кавалак смажанага сала, у другой ён трымаў хлеб.

Няўцямна пазіраючы на дымок, Трахім, не спяшаючыся, дажаваў хлеб і сала, акуратна абабіў з паддзёўкі на дол хлебныя крошкі. Выняў з кішэні папяросу, прыкурыў ад вугельчыка.

Чаму ён злез... Злез таму, што так трэба, і яшчэ невядома, ці ён наогул пойдзе ў тыя Вішнякі. Між іншым, можа там усё будзе зусім не так. І нават пэўна, што не так, бо, скажам, кульгавы Савось і не жыве зараз у Вішняках, пераехаў да дачкі ў Бабічы, у суседнюю вёсачку, дзе знаходзіцца трэцяя брыгада. Лёс яго напэўна будзе вырашацца на праўленні... Але ж увогуле — ён ведаў гэта цвёрда — яго не міне нічога з таго, што ён толькі што ўявіў...

Трахім падняў пакладзеную каля пня цыратовую кашолку, устаў і памалу пакрочыў з лесу на гравійку.

«А можа і праўда лепш вярнуцца ў горад, адмовіцца?..» — збянтэжана гадаў Трахім.

Але ногі яго ўжо самі ступалі па дарозе да поля, у той бок, дзе кіламетры за тры адсюль раскінулася ля рэчкі вялікае і прыгожае калгаснае сяло.

ТАЯМНІЦЫ РАЗГАДВАЮЦЦА

Споўнілася 160 год з дня нараджэння і 100 год з дня смерці беларускага жывапісца Міхаіла Кулеша. Гісторыя захавала пра яго вельмі мала звестак. У Дзяржаўным мастацкім музеі Літоўскай ССР у Вільнюсе захоўваюцца дзве работы Кулеша, выкананыя гуашшу — гістарычныя кампазіцыі «Гусары» і «Гетман». На іх этыкетках значылася: «М. Кулеш. 1793-1863».

На адной з карцін намаляван гетман (магчыма, Багдан Хмяльніцкі), які сядзіць на белым кані з гетманскай булавою ў правай руцэ. На галаве бунчук, збоку — шабля. Энергічны паварот галавы і ўладарны жэст сведчаць аб вялікай сіле волі гэтага чалавека. Ззаду, на некаторай адлегласці, — гетманская варта.

Карціна «Гусары» адлюстроўвае гістарычны момант, калі конніца крыжакоў штурмавала беларускую крэпасць. Жалезныя даспехі, шлемы, прымацаваныя да плячэй крылы з гусіных пер'яў (магчыма, адсюль і пайшла назва «гусар»?), сведчаць аб сіле і спрыце воінаў, падкрэсліваюць жорсткасць захопнікаў.

Але дзе былі зроблены гэтыя кампазіцыі? Чаму ў пачатку мінулага стагоддзя, калі ў жывапісе яшчэ панаваў класіцызм, аўтар звярнуўся да адлюстравання тэм з айчыннай гісторыі? Пра гэта нічога не было вядома.

І вось аднойчы ў Дзяржаўным гістарычным архіве Літоўскай ССР, праглядаючы дакументы былога Віленскага ўніверсітэта, закрытага ў 1831 годзе за ўдзел студэнтаў і выкладчыкаў у сялянскім паўстанні, аўтар гэтага артыкула сустрэў цікавы дакумент — пратакол допыту студэнта Міхаіла Кулеша, прыцягнутага да адказнасці за ўдзел у тайным студэнцкім таварыстве так званых «філарэтаў» (дэмакратычная студэнцкая арганізацыя ў Віленскім універсітэце). З пратакола допыту, датаванага 1824 годам, вынікала, што Міхаіл Кулеш, студэнт факультэта жывапісу, малюнка і архітэктуры, нарадзіўся ў 1800 годзе (а не ў 1793, як лічылася раней), што яго бацькі мелі «паседласць» у Лідскім павеце Гродзенскай губерні. Да паступлення ва ўніверсітэт у 1821 годзе мастак працаваў пісарам у канцылярыі Віленскага генерал-губернатара. З усяго відаць, што ён быў вельмі бедны, бо жыў на сродкі, якія зарабляў, даючы ўрокі малюнка, жывапісу і рускай мовы ў прыватных жаночых пансіёнах.

Свой удзел у тайным таварыстве на першым допыце ў 1823 годзе ён адмаўляў. А ў 1824 годзе (відаць, яго выдаў правакатар) вымушаны быў прызнацца, што сапраўды ўдзельнічаў у адной з арганізацый «філарэтаў», у групе «блакітных» (філарэцкія гурткі адрозніваліся па колерах), але актыўнага ўдзелу ў іх рабоце не прымаў, бо быў вельмі загружаны заняткамі ва ўніверсітэце і шмат часу траціў на заробкі.

Аб мастацкіх здольнасцях Кулеша сведчыць той факт, што прафесар жывапісу Рустэм (кіраўнік кафедры жывапісу) дазваляў яму працаваць у сваёй майстэрні, што рабіў толькі ў выключных выпадках, калі бачыў у маладым мастаку асаблівы талент.

Паступова высветлілася і творчае аблічча Кулеша. Навуковае пацвярджэнне атрымала здагадка аб тым, што ён у сваёй творчасці кіраваўся прагрэсіўнымі ідэаламі. У тыя часы, калі класіцызм яшчэ моцна трымаўся ў афіцыйных мастацкіх колах, а рамантызм толькі заваёўваў права на існаванне, зварот да айчыннай тэматыкі ў гістарычных кампазіцыях быў крокам наперад. Не апошнюю ролю тут, мабыць, адыграла знаёмства мастака з вядомым гісторыкам першай паловы XIX стагоддзя Янам Чачотам.

З далейшых даследаванняў высветлілася, што Кулеш пасля таго як быў адпушчаны на парукі, выехаў у Пінскі павет былой Мінскай губерні.

З 1844 года Кулеш жыве на Гродзеншчыне. Тут ён шмат працуе. Гісторык Ю. Крашэўскі ў пісьме да мастака і мастацтвазнаўцы Камарніцкага піша, што «Кулеш жыве ў Гродна і збірае гістарычныя рэчы».

Апошнія гады жыцця мастак правёў у Беластоку, дзе працаваў выкладчыкам малюнка ў адной з гімназій. Вядомы дзеяч беларускай культуры першай паловы XIX стагоддзя Адам Кіркар піша: «...Кулеш-пенсіянер, прафесар малюнка ў Беластоку, піша добрыя пейзажы, і, бясспрэчна, ён з'яўляецца адным з лепшых нашых пейзажыстаў»

Аб майстэрстве Кулеша-пейзажыста можна меркаваць па працах, якія выкананы на Падоллі (Украіна). Яны захаваліся ў гравюрах, што знаходзяцца ў Вільнюсе. Ён выбіраў найбольш характэрныя, запамінальныя краявіды, звязаныя з якімі небудзь гістарычнымі падзеямі. Мастацкая спадчына Кулеша была вялікай. Да рэвалюцыі яго творы можна было сустрэць у розных кутках Беларусі, у тым ліку ў Мінску, Гродна і іншых гарадах. Аб гэтым успамінае мінскі мастак пачатку XX стагоддзя Багуслаў Адамовіч. «...У нашым доме, — піша Адамовіч, — побач з творамі вядомых мінскіх мастакоў Дамеля і Ванькевіча, былі вельмі цікавыя гуашы Кулеша, якія ў дзіцячым узросце зрабілі на мяне вельмі прыемнае ўражанне».

Памёр мастак у 1860 годзе ў Беластоку. Гэтую дату паведамляе гісторык Балінські ў сваім выданні «Віленскі ўніверсітэт». Такім чынам, дата 1863 год з'яўляецца памылковай.

Л. ДРОБАЎ,
аспірант Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

★

Пашыраецца «геаграфія» творчасці беларускіх мастакоў. У поле іх зроку трапляе цяпер і рэчаіснасць многіх замежных краін. Нядаўна скульптар С. Селіханаў пабываў у Афрыцы. На гэты раз сродкам адлюстравання ўбачанага паслужылі для яго алоўвак і папера. Сваімі замалёўкамі ілюструе С. Селіханаў дарожныя нататкі «Пад спякотным сонцам Афрыкі», якія друкуе часопіс «Беларусь». Змяшчаем дзве яго замалёўкі — «Вёска Тагасвіш» і «Важакі племені Афуду».

★

Святкаванне 1 Мая ў Брэсце. Моладзь горада на дэманстрацыі.
Фота **В. Германа.** Фотахроніка БЕЛТА.

Святкаванне 1 Мая ў Віцебску. Работніцы фабрыкі «КІМ» на дэманстрацыі.
Фота **С. Капелька.** Фотахроніка БЕЛТА.

«СЯРОД ЛЮДЗЕЙ Я ВЕЧНА ЖЫЦЬ ХАЧУ!..»

Споўнілася сто год з дня нараджэння вялікага пісьменніка, паэта і грамадскага дзеяча Індыі Рабіндраната Тагора.

За сваё доўгае, васьмідзесяцігадовае жыццё Тагор стварыў мноства літаратурных твораў, якія пакінулі незабыўны след у свядомасці ўсяго чалавецтва. Чытаючы і перачытваючы раманы, вершы, п'есы вялікага гуманіста Індыі, мы адчуваем у іх спадзяванні індыйскага народа, які стагнаў пад жорсткім каланіяльным прыгнётам. Рабіндранат Тагор быў палымяным патрыётам сваёй шматпакутнай радзімы, ён цвёрда верыў у перамогу жыцця над смерцю, святла над цемраю, у вызваленне сваёй краіны.

Не памірацъ, а жыць шчасліва ў свеце гэтым,
Сярод людзей я вечна жыць хачу!..
...Пакуль жывы,
Я буду песнямі з людзьмі дзяліцца,
Сабе ў кветках песень тых заўсёды бачыць...

Так пісаў вялікі паэт у вершы «Жыццё». Ён быў, па словах Джавахарлала Неру, выдатным інтэрнацыяналістам. «Ён верыў у міжнароднае супрацоўніцтва і працаваў у імя яго. Ён прынёс у іншыя краіны тое, што Індыя магла ім даць, а ў Індыю тое, што свет мог даць яго ўласнаму народу».

У 1930 г. Тагор наведаў Савецкі Саюз. «Нарэшце я прыбыў у Расію. Усё, што я бачу,—цудоўна. Непадобна на іншыя краіны. У корані адрозніваецца. Яны ўскалыхнулі ўсіх,—так пісаў Тагор у сваім першым пісьме з Расіі. Асабліва здзівіў індыйскага пісьменніка незвычайны размах культурнага будаўніцтва ў нашай краіне, росквіт асветы, вялікае імкненне шырокіх народных мас да адукацыі, навукі, мастацтва.

Цікава адзначыць, што Рабіндранат Тагор у сваіх «Пісьмах аб Расіі» сярод іншых рэспублік нашай неабсяжнай Радзімы, у якіх праводзіцца вялікая работа па адукацыі мас, назваў і Савецкую Беларусь. «Колькі праявілася клопатаў, якая вялізная энергія прыкладзена, каб ніводзін чалавек не адчуваў сябе бездапаможным і непрыстасаваным да справы,—пісаў Тагор.— І не толькі ў Беларусі, але і сярод паўцывілізаваных народаў Сярэдняй Азіі яны распаўсюджваюць асвету з хуткасцю паводкі. І няма мяжы іх настойлівай энергіі, накіраванай да таго, каб адкрыць гэтым народам доступ да вяршынь навукі».

Тысячы кіламетраў ад Беларусі да Індыі. Лясы і рэкі, моры і акіяны аддзяляюць нашу рэспубліку ад сонечнай Бенгаліі—радзімы Тагора. Але вялікая адлегласць не можа перашкодзіць той глыбокай цікавасці, якую праяўляе беларускі народ да шматвяковай культуры, літаратуры і мастацтва Індыі.

Яшчэ ў глыбокай старажытнасці з'явіліся выдатныя эпічныя творы індыйскага народа—«Махабхарата» і «Рамаяна», у якіх адлюстраваліся народная мудрасць і народныя ўяўленні аб жыцці. Да іх неаднаразова звярталіся многія паэты Індыі, у тым ліку і Рабіндранат Тагор. Пра вялікую павагу беларускага народа да выдатных помнікаў старажытнаіндыйскай літаратуры сведчыць той факт, што ў творчай спадчыне Янкі Купалы мы знаходзім побач з перакладамі іншых замежных аўтараў і вольны пераклад урыўка з «Махабхараты», вядомы пад назвай «Паляўнічы і пара галубкоў». У каментарыях да гэтага перакладу Купала пісаў: «Легенда ж аб паляўнічым і галубках не ёсць дасловны пераклад з індыйскай мовы, я ўзяў толькі аснову гэтай аповесці і болей-меней захаваў форму санскрыцкага верша—«шлёкі», якой усе кнігі «Махабхараты» напісаны».

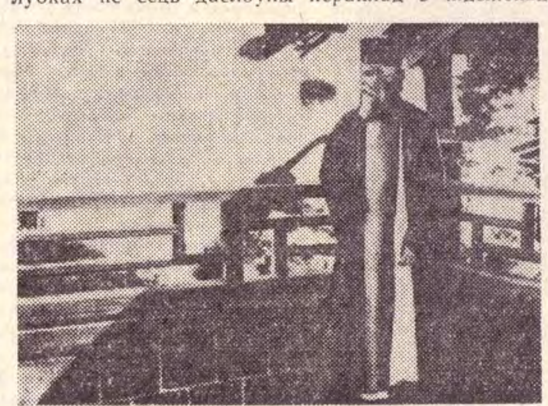

Рабіндранат Тагор.
Фота І. Ламтацідзе (Тбілісі).

Традыцыю перакладу твораў індыйскага паэта, пачатую Янкам Купалам, прадоўжыў Якуб Колас, які ў 1926 г. пераклаў на беларускую мову два лірычныя вершы Рабіндраната Тагора.

Сярод дзвюх тысяч песень, напісаных вялікім індыйскім паэтам, ганаровае месца займае яго любоўная лірыка, якая вызначаецца яркасцю паэтычных вобразаў, незвычайнай шчырасцю і глыбінёй, разнастайнасцю рытмаў. Гэтыя якасці тагораўскай паэзіі і прыцягнулі да яе ўвагу Якуба Коласа.

З вялікім майстэрствам перадаў беларускі паэт радасці і пакуты кахання індыйскай дзяўчыны, шчырае пачуццё якой так пранікнёна, тонка выказаў Тагор.

Скажы мне, мой любы, ці праўда ўсё гэта:
Калі мае вочы—узлёты зарніц,
Тады тваё сэрца—адсвет бліскавіц,
Душа ж у грымотныя хмары адзета?
Ці праўда, што соладкі вусны мае,
Як лісцік разгорнуты краскі тае,
Што чарамі вёсен цвіце маё цела,
Што песняй, як арфай, зазвоніць зямля,
Як толькі нага па ёй ступіць мая?
Ды то не мана, што і ночка нясмела
Мне радасці плача бліскучай расой,
Што я аздабляю і золак сабой?
Ці праўда, што толькі адну мяне ў свеце
Шукала каханне тваё, дарагі,
Блукаючы доўга па свеце тугі,
Каб сэрца сугучнасць пачуць, запрымеціць?
Калі ж тваё сэрца мяне напаткала,
То радасць, бязмернае шчасце пазнала.
І слодыч пачуў ты ў словах маіх,
У гутарках ціхіх, вачах маіх чорных,
У кудрах дзвюх маіх непакорных,
І ў мне адбіваецца кожны твой міг,
І вечнаю тайнасцю я ўся адзета.
Скажы ж мне, мой любы, ці праўда ўсё гэта?

У крыху іншым плане напісаны другі лірычны верш Тагора, які таксама пераклаў на беларускую мову Колас, вельмі добра перадаўшы гумар арыгінала.

Шапнуў ён: «Мілая, ну, глянь, хоць разік глянь!»
Яму з дакорам я прамовіла: «Адстань!»
А ён са мной астаўся.
За рукі ўзяў мяне, у вочы мне зірнуў.
«Пакінь!»—сказала я. Ён вокам не змаргнуў
І толькі пасміхаўся.
Да вуха мне прыпаў, крануўшыся шчакі.
Абурана сказала я: «Ах, стыд які».
Ды стыд мяне не стаўся.
Ён кветачку мне ўкладзіў у валасы.
«Якая ж мне карысць ад гэтае красы?»
І тут ён не кранўся.
І зняўшы мой вянок, пайшоў ад мяне проч.
Я плачу, думаю аб ім і дзень і ноч —
Ах, хай бы ён вярнуўся.

У 1914 г. у Маскве выйшаў рускі пераклад сусветна вядомага паэтычнага зборніка Тагора «Гітанджалі», праслаўлены палымянай любоўю да чалавека, пафасам сцвярджэння жыцця і веры ў перамогу справядлівасці.

Хутка пасля выхаду ў свет рускага перакладу зборніка «Гітанджалі» ў яраслаўскай газеце «Голас» з'явілася рэцэнзія на яго, напісаная Максімам Багдановічам.

Адзначыўшы ў пачатку сваёй рэцэнзіі вялікую папулярнасць Рабіндраната Тагора не толькі ў яго радзіме, але і ў Еўропе, М. Багдановіч дае выключна высокую ацэнку лірычным вершам індыйскага паэта.

Гаворачы пра філасофскую значнасць гэтага паэтычнага зборніка, М. Багдановіч падкрэслівае ў той час прастату і даступнасць яго. Перафразуючы словы аўтара «Гітанджалі» —«Дай мне толькі зрабіць маё жыццё простым і прамым, як дудка з чароту, каб ты яго напоўніў музыкаю», Максім Багдановіч піша, што вершы Р. Тагора «нагадваюць ігру дудкі з чароту». У гэтым спалучэнні філасофскага зместу з простай, вобразнай формай, на думку Багдановіча, і заключаецца асноўная асаблівасць кнігі Тагора.

Падкрэсліўшы рэалістычны змест паэтычнага зборніка «Гітанджалі», беларускі паэт спыняецца на мастацкіх асаблівасцях вершаў Р. Тагора, адзначыўшы прыгажосць і багацце арыгінальных, зусім не мудрагелістых параўнанняў у выдатнага паэта Індыі.

Значэнне гэтай невялікай рэцэнзіі цяжка пераацаніць; звыш сорака год назад Максім Багдановіч адзін з першых у нашай крытыцы правільна ахарактарызаваў значэнне паэзіі Р. Тагора ў гісторыі індыйскай і сусветнай літаратуры.

Услед за творамі Рабіндраната Тагора на беларускую мову перакладаліся вершы і апавяданні і іншых аўтараў Індыі, асабліва ў пасляваенны час. Шануючы ўсё лепшае, што развіваецца ў Індыі ў рэчышчы прагрэсіўнага мастацтва і культуры, беларускі савецкі чытач тым самым уносіць сваю даніну ў вянок неўміручага Тагора.

Н. ЛАПІДУС.

Прысваенне Рабіндранату Тагору ступені доктара літаратуры

У 1913 г. Калькуцкі ўніверсітэт прысвоіў Рабіндранату Тагору ступень доктара літаратуры. Ён інтэнсіўна працаваў і адгукаўся на ўсе важнейшыя праблемы сучаснасці. Народ з прагнасцю прыслухоўваўся да кожнага яго слова. Адзін з сучаснікаў вялікага пісьменніка зазначыў: «Калі ў Калькуце аб'яўляецца лекцыя Тагора, зала або грамадскі будынак атачаецца натоўпамі людзей, якія не знайшлі месца ў сярэдзіне і хочуць хоць знадворку пачуць гук яго голасу. Немагчыма перавялічыць яго папулярнасць у сябе на радзіме; а яго песні — іх спяваюць па ўсёй Індыі».

Неяк у Лондане было наладжана чытанне п'есы «Чытра». Статс-сакратар па справах Індыі Монтэгю расказаў наступны даволі цікавы выпадак.

Будучы ў Індыі, ён аднойчы ўначы ехаў па лесе і трапіў на палянку, дзе вакол кастра сядзела некалькі чалавек. Высокапастаўлены вяльможа вырашыў злезці з каня і даць яму крыху адпачыць.

Хутка пасля гэтага з гушчару выйшаў нейкі бедна апрануты хлопчык і таксама падсеў да вогнішча.

Прайшло некалькі хвілін, і адзін з прысутных праспяваў песню. З яго ўзяў прыклад другі, трэці...

Дайшла чарга і да хлопчыка. Але словы і мелодыі яго песні былі куды лепшыя, чым у астатніх. Мужчыны, зацікавіўшыся, спыталі, чыя гэта песня. Хлопчык нясмела паціснуў плячыма, а потым адказаў, што не ведае, але чуў, як яе спяваюць усюды.

Праз некаторы час Монтэгю пры зусім іншых акалічнасцях зноў пачуў песню і даведаўся, што яе аўтар не хто іншы, як Рабіндранат Тагор.

Джэк ЛІТАН,
прафесар, доктар філалагічных навук

Аўтар гэтай нататкі — суайчыннік вялікага Тагора, прафесар Тбіліскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя І. Сталіна, супрацоўнік кафедры агульнага мовазнаўства.

ДРУГОЕ ЖЫЦЦЁ ПАЭТА

Перада мною невялічкая сіняя кніжачка, толькі што выдадзеная Дзяржаўным выдавецтвам Беларусі, — «Выбранае» Міхася Багуна.

Цяпер маладому аматару паэзіі гэтае імя, мабыць, нічога не гаворыць.

Мне ж хочацца ўспомніць і расказаць пра даўняга таварыша, пра яго вершы, якія пачалі другое жыццё праз трыццаць гадоў пасля іх напісання.

У апошні час выдадзена даволі многа кніг аўтараў — пачынальнікаў паслякастрычніцкай беларускай літаратуры. Перачытаеш гэтыя зборнікі і часам дзівішся наіўнасці, павярхоўнасці, недасканаласці асобных паэм і вершаў, якія некалі радавалі і хвалявалі нас. Кідаецца ў вочы несамастойнасць, рытарычнасць некаторых твораў 20-х і 30-х гадоў. А многія з нас упершыню браліся за пяро іменна пад іх уплывам.

Што ж адбылося? Няўжо так састарэла паэзія таго часу?

Не, мабыць, выраслі мы і наша патрабавальнасць да мастацкага слова, сталі іншымі нашы густы, вышэйшымі—мастацкія крытэрыі.

Але ці можна закрэсліваць тое, што стваралася на зары беларускай савецкай літаратуры, ці можна забываць тых, што першымі ўслаўлялі новую эпоху ў гісторыі чалавецтва, і рабілі гэта, як умелі, як ім падказвала сэрца, — шчыра і ўсхвалявана?

Думаецца, мы павінны беражліва збіраць, захоўваць і шанаваць усё, звязанае з гісторыяй паслякастрычніцкай літаратуры, грунтоўней вывучаць гэтую багатую спадчыну і шырэй выдаваць кнігі празаікаў і паэтаў, якія не паспелі напісаць свае лепшыя творы.

Да такіх пісьменнікаў належыць і Міхась Багун. Увесь яго творчы шлях ад першага вучнёўскага верша і да апошняй невялічкай паэмкі роўны аднаму дзесяцігоддзю, а жыццё паэта—дваццаці дзевяці гадам. У яго за плячыма не было ні ўніверсітэтаў, ні інстытутаў. Вучылі яго галоднае сіроцтва, служба парабкам у кулакоў. Скончыўшы працоўную школу і кароткатэрміновыя курсы пры Мінскім педагагічным тэхнікуме, Міхась Багун паехаў працаваць настаўнікам у вясковую пачатковую школу. Тады і былі напісаны яго першыя вершы.

Я іду шляхам ясным і простым,
Як ружовая сцежка зары.
У паднябессі марозная россып
Светлых зор.
Напяваюць вятры.

Міхась Багун належаў да беларускай моладзі, абуджанай Вялікім Кастрычнікам да інтэлектуальнага і творчага жыцця, моладзі, якая бачыла свой ясны і просты шлях і хацела пра сваю радасць расказаць усім у шчырай і простай песні.

Сучаснае і будучае паэтамі першага савецкага дзесяцігоддзя ўспрымалася сімвалічна, як «сонечнае заўтра», як «новыя рубяжы», як здзяйсненне «надзей, жаданняў і імкненняў». Побач з абстрактнымі вобразамі і слоўнымі прыгожасцямі ў вершах Багуна ёсць добрая назіральнасць і сапраўдная паэтычнасць, у іх адчуваецца атмасфера таго часу, калі бурліла вёска, шукаючы новых шляхоў, калі амаль кожны вечар праходзілі сходы камітэтаў бедната і камсамольскіх ячэек, калі ствараліся першыя кааператывы і лікбезы. Вершы Міхася Багуна гэтага перыяду амаль усе аўтабіяграфічныя. Ён, малады настаўнік Рожнаўскай школы на Бягомельшчыне, быў адным з тых, што неслі ленінскія ідэі ў сяло, вялі за сабой вясковую моладзь:

Прыду дамоў і срэбную
Матулю абніму...
Яна кашулю зрэбную
Там латае камусь...
З сваёй усмешкай-казкаю
Павернецца ка мне
І скажа
Гэтак ласкава:
— Страсі, Міхаська, снег.
Што, мусіць, зноў
Са сходу ты,
Сыночак мой, ідзеш?
Глядзі, бо сход,
Мой залаты,
К дабру не прывядзе!

Так, гэта кавалачак жыцця. У тыя гады дажывалі свой век і лапці, і зрэбныя кашулі, а маткі баяліся, каб іх сыноў не напаткала куля кулацкага абрэза. Няхай не ўсё дасканала ў гэтым вершы, напісаным яшчэ няцвёрдай рукой юнака, але праўдзівасць малюнка ўваскрашае ў памяці рысы і рысачкі складаных і бурных часоў нашай слаўнай гісторыі.

У тым жа 1927 годзе Міхась Багун напісаў невялічкую паэму «Над балотам». Яна расквечана ўсімі фарбамі маладнякоўскай «бурапеннай» паэзіі, у ёй даволі шмат слоўнага шумавіння, але ў яе аснове праўда жыцця і тыя праблемы, што хвалявалі вёску ў першыя гады гаспадарання на новай зямлі.

У сяло, якое вякамі гібела на балоце, дзе панавалі каўтун і ліхаманка, цемра і беззямелле, вярнуўся салдат Мікола. Ён прынёс бальшавіцкую праўду землякам і разам з маладым настаўнікам павёў вясковую моладзь на балота, на цемру і адсталасць.

Але моладзь з вясёлым Міколам
Захацела па-новаму жыць
І на дзіва спалоханым сёлам
Распачала балота сушыць.

«Гэта ж зарыфмаваная проза», — скажа чытач. І з ім нельга не пагадзіцца. Замест паказу вялікіх зрухаў, якія адбываліся ў вёсцы і ў свядомасці людзей, замест раскрыцця чалавечых характараў, аўтар пераказвае падзеі даволі павярхоўна і празаічна. Такі недахоп быў уласцівы не толькі Багуну. У творах многіх старэйшых і больш вопытных паэтаў дзейнічалі масы, натоўпы людзей, грамада. Яны і думалі і паводзілі сябе так, як хацелася аўтару; чалавека ж з яго думамі і сумненнямі, радасцямі і надзеямі, удачамі і горам не было.

Усе гэтыя хібы ёсць і ў ранняй паэме Міхася Багуна. Але людзі старэйшага пакалення, прачытаўшы яе, яскрава ўспомняць сваю маладосць, адчуюць атмасферу таго часу, а моладзь—пазнае кавалачак біяграфіі сваіх бацькоў і дзядоў, расказанай нявопытным, але шчырым сведкам і ўдзельнікам падзей.

Іменна ўдзельнікам, а не староннім назіральнікам быў Міхась Багун. Ён асушваў балоты і ліквідаваў непісьменнасць сярод дарослых, вучыў дзяцей і будаваў дарогі, удзельнічаў у арганізацыі першых калгасаў і пісаў пра тое, што бачыў, чым жыў:

Бо нашыя вёсны
У грудзях зацвілі
Сузор'ямі сонечных раніц.
Бо сёння на нашай
Савецкай зямлі
Красуе зара будавання!

Год ад году мацнее голас паэта Багуна, яго вершы становяцца больш самастойнымі і мужнымі, ён імкнецца глыбей асэнсаваць свой час і зазірнуць у заўтрашні дзень. У настаўнікі і дарадчыкі малады паэт выбірае сабе Маякоўскага. Вучоба ў выдатнага паэта рэвалюцыі не абмяжоўвалася перайманнем формы, не зводзілася да славутай «лесвічкі». Міхась Багун хацеў пра многае расказаць усхвалявана і горача. Ён верыў у вялікія творчыя сілы свайго народа, ён бачыў яго заўтрашні дзень. У 1935 г. Багун пісаў:

Мы здолелі
Плечы свае распрастаць,
Наш розум даўно раскаваны —
І першымі ў свеце
Рвануцца на старт
Краіны маёй стратапланы.
Нам першым
Энергію сонечных рэк
Раскрые разгромлены атам,
Каб быў у краіне маёй
Чалавек
На сонца і шчасце багатым.

Гэта ж сённяшні дзень! Толькі час унёс пэўныя карэктывы ў навуковую тэрміналогію, таму «стратапланы» і «разгромлены атам» гучаць крыху архаічна.

Пра што б ні пісаў Багун, ён заўсёды адчуваў сябе часцінкай свайго народа, сынам вялікай краіны. Усё, што адбывалася на зямлі, радавала, хвалявала ці засмучала яго. Увага савецкіх людзей у 30-я гады была прыкавана да Іспаніі. Бадай, не было паэта, які б не пісаў усхваляваных вершаў пра мужных іспанскіх патрыётаў. У 1936 г. Міхась Багун закончыў паэму «Канчыта з Таледа». Ужо з першых радкоў адчуваецца, што яе пісала вопытная рука мастака, узрушанага гераізмам нязломнага народа, улюбёнага ў сваіх герояў—качагара Бартола і юную Канчыту.

Паэт узяў адзін з эпізодаў гераічнай барацьбы іспанскага народа і ў нескладаным сюжэце раскрыў вобразы сапраўдных патрыётаў, якія ахвяруюць сваёй маладосцю і каханнем у імя свабоды. Верш паэмы лаканічны і дакладны, вобразны і строгі:

А змрок гусцеў.
І вось, як гнеў,
Як віхар блізкай буры,
Напружны голас празвінеў
Далорэс Ібаруры:
— Байцы, Іспаніі краса,
На фронт адзіным строем!
Бо лепш, чым жонкаю труса,
Быць удавой героя!

Паэма «Канчыта з Таледа» сведчыць, што паэт творча рос ад твора да твора, паспяхова авалодваў майстэрствам слова.

Пры жыцці Міхась Багун паспеў выдаць два невялічкія зборнікі вершаў — «Рэха бур» (1931), «Рэвалюцыі» (1932) і выпусціць кніжачку апавяданняў для дзяцей (1934). Выхад у свет «Выбранага» ўспрымаецца як лепшы помнік здольнаму паэту. Кніжка любоўна складзена, адрэдагавана і падрыхтавана да друку Алесем Звонакам. Ім жа напісана цікавая і змястоўная прадмова.

Здзіўляе толькі неахайнасць укладальнікаў і аўтараў біяграфічнага даведніка «Пісьменнікі Савецкай Беларусі». У ім напісана, што апрача кніжак, якія сапраўды існавалі, («Рэха бур» і «Рэвалюцыі»), Багун выдаў зборнікі «Залатая рань», «Паэмы», «Вершы і апавяданні», што памёр ён у 1938 г. (замест снежня 1937 г.). Усё гэта прыдумана аўтарам заметкі пра Багуна, які нават паленаваўся праверыць бібліяграфію твораў паэта.

Міхась Багун пры жыцці не быў ні «вядучым», ні «выдатным», ён быў толькі маладым; маладым ён і застаўся назаўсёды ў сваёй паэзіі.

Сяргей ГРАХОЎСКІ.

Клуб на грамадскіх пачатках

У сёмай паляводчай брыгадзе калгаса «Гігант» Міёрскага раёна працуе клуб на грамадскіх пачатках. Праўленне калгаса дапамагло моладзі абсталяваць памяшканне, выпісала газеты, часопісы. Пры клубе працуе бібліятэка, ёсць гармонік, радыёпрыёмнік, шашкі, шахматы і даміно. Пачала выходзіць насценная газета «Атэіст». Самадзейныя артысты клуба далі пяць канцэртаў у сваім калгасе і ў суседніх сельгасарцелях. Работай кіруе савет клуба, які ўзначальвае агітатар-настаўніца М. Пупіна.

Е. ГУРЫНОВІЧ.

Прыязджайце, павучыцеся!

Часта праходзяць месяцы, перш чым чытач даведваецца пра існаванне цікавай кнігі. Яна доўгі час ляжыць на складзе магазіна, пакрываецца пылам. І як шкада, што вельмі рэдка першае слова пра новы твор скажуць тыя, да каго ён трапляе раней за ўсіх, — кнігагандлёвыя работнікі. Многія з іх, на вялікі жаль, бесклапотна ставяцца да лёсу кнігі: прадалі — добра, не прадалі — ну і няхай. Але ёсць у гандлёвай сетцы людзі, якіх глыбока, па-сапраўднаму хвалюе лёс кнігі. Праўда, такіх яшчэ, на жаль, малавата.

У Брэсце нам параілі:

— Заедзьце ў Драгічын. Там ёсць кніжны магазін, лепшы ў вобласці. Пацікаўцеся ім.

І вось мы ў Драгічыне. У магазіне, на ўсю шырыню сцен, амаль да столі ўзвышаюцца застаўленыя кнігамі паліцы. Ля іх многа людзей. Яны разглядаюць кнігі. Мы ідзём уздоўж паліц, цікавімся літаратурай. Чаго тут толькі няма! Мастацкія творы, даведнікі, тлумачальныя слоўнікі, кнігі па сельскай гаспадарцы, тэхнічныя дапаможнікі... Увогуле выбар настолькі багаты і разнастайны, што ўсяго назваць проста нельга.

Раптам цішыню парушаюць дзіцячыя галасы. Дзеці акружылі маленькую жанчыну ў чорным халаце. Падыходзім. Школьнікі ўсхваляваныя, на іх тварах — расчараванне і крыўда. Жанчына спрабуе супакоіць дзяцей і сама пры гэтым вельмі хвалюецца.

— Дзеткі, пра тое, што казкі атрыманы, мы аб'явілі па радыё ўчора ўвечары. А цяпер ужо тры гадзіны дня. Усе разабралі. Чаму вы так позна прыйшлі?

— Мы з раніцы ў школе былі.

— Што ж цяпер рабіць? Давайце вырашым так: я пазваню ў Брэст і папрашу, каб прыслалі яшчэ; а вы запішыце ў кнізе попыту свае прозвішчы і адрасы. Як толькі казкі атрымаем, прынясём вам іх дадому. Добра?

— Добра, — згаджаюцца дзеці. Твары іх святлеюць, і ўся кампанія накіроўваецца да невялікага круглага століка, што стаіць у кутку памяшкання. Гледзячы на іх, жанчына са скрухай ківае галавой і, звяртаючыся да нас, гаворыць:

— Самыя патрабавальныя пакупнікі. Давай ім беларускія народныя казкі. А іх шлюць вельмі мала.

Так мы пазнаёміліся з загадчыцай магазіна Ліліяй Пятроўнай Аляксеевай. На наша пытанне, пра якую гэта ўчарашнюю аб'яву яна гаварыла, Лілія Пятроўна адказала:

— А-а... Гэта праз мясцовы радыёвузел мы паведамлялі, што паступілі ў магазін навінкі, і ў тым ліку беларускія народныя казкі, якія сёння з раніцы літаральна расхапілі. А гэтым вось не засталося, — яна кіўнула ў бок круглага століка, за якім сядзела дзяўчынка і штосьці старанна выводзіла алоўкам у вялікай канцылярскай кнізе. Астатнія дзеці моўчкі стаялі, чакаючы сваёй чаргі.

— Лілія Пятроўна, скажыце, часта вы па радыё перадаяце падобныя аб'явы?

Яна здзіўлена зірнула на нас: маўляў, што за наіўнае пытанне. І паціснула плячыма.

— Кожны раз, калі атрымліваем новую партыю літаратуры. Звычайная справа.

— Вы дзецям абяцалі казкі дадому прынесці. Гэта для вас таксама звычайная справа?

— Вядома.

Мы пераглянуліся: такое нам даводзілася сустракаць упершыню. Не вельмі гаваркая Лілія Пятроўна расказала кароткую «біяграфію» лепшага ў вобласці кніжнага магазіна. Але нават з яе скупога апавядання было відаць, наколькі яркая гэтая «біяграфія»...

Адкрылася кнігарня ў жніўні мінулага года. І адразу ж пачала гандляваць без прылаўка. Намнога ўзрасла колькасць рэалізаванай літаратуры.

Службіст на гэтым бы спыніўся. Поспех ёсць, і можна супакоіцца, хадзіць у перадавіках. Што яшчэ трэба? Але людзі, якія любяць сваю справу, ніколі не бываюць задаволенымі дасягнутым. Іменна такімі прапагандыстамі кнігі з'яўляюцца Л. Аляксеева і яе памочніцы Ганна Ляхоўчык і Ганна Ігнатчык.

«Што можна яшчэ зрабіць для таго, каб кніга як мага хутчэй даходзіла да чытача?» — гэтае пытанне не перастае хваляваць работнікаў магазіна. Спачатку яны вырашылі завесці кнігу попыту. Ні адна заяўка не застаецца без адказу: заказчыку паведамляюць пісьмова, па тэлефоне ці нават па радыё. Уявіце, як прыемна чалавеку, калі ён пачуе з рэпрадуктара запрашэнне наведаць магазін, дзе яго чакае патрэбная кніга?

Драгічынцы ўдзячны прапагандыстам літаратуры кніжнага магазіна. Ды і як тут не быць удзячным! Бярэ, напрыклад, Ганна Ляхоўчык кнігі і ідзе па дамах: рэкамендуе літаратуру, расказвае тэму і змест твора, прымае заказы... Такое наўрад ці прадугледжана якімі-небудзь інструкцыямі.

Кнігарня мае свае маленькія філіялы, кіёскі без прадаўца ў многіх установах, грамадскіх месцах і ў дваццаці калгасах. «Рукі» магазіна працягнуліся за межы раёна і нават рэспублікі: у Магадане, Запарожжы, Нікалаеве і ў гарадах Данбаса ёсць пастаянныя заказчыкі, куды з Драгічына рэгулярна адпраўляюць спісы наяўнай літаратуры і кнігі. Добрая слава далёка ляціць!..

— Скажыце, Лілія Пятроўна, на якую літаратуру найбольшы попыт?

— На гэта вельмі цяжка адказаць. Цяпер жа людзям усялякія кнігі, як хлеб, патрэбны. А ўвогуле, — яна крыху задумалася і пачала пералічаць, — ну, па-першае, мастацкая літаратура. Тут усяго не пералічыш. Цікавяцца і творамі рускіх класікаў і беларускіх пісьменнікаў. З сельскагаспадарчай — хутка разбіраюць кнігі па жывёлагадоўлі, калгасным будаўніцтве, пчалярству. І тэхнічная літаратура ў нас у раёне вельмі папулярная: машыназнаўства, радыётэхніка, фатаграфія...

— Толькі, — спахапілася раптам яна, — з распаўсюджаннем кнігі не так усё гладка. Нашы педагогі справядліва скардзяцца на тое, што ў Драгічыне амаль не бывае твораў беларускіх пісьменнікаў у арыгінале. Вось, глядзіце: кнігі К. Чорнага, М. Лынькова, І. Шамякіна — усе на рускай мове. Хіба тут наша віна?.. І яшчэ... Чытач хоча ведаць у твар аўтара кнігі, якую ён палюбіў. У нас часта пытаюцца пра паштоўкі з партрэтамі беларускіх пісьменнікаў. А іх няма, і колькі ні просім, не прысылаюць..

Лілія Пятроўна гаворыць аб гэтым горача. І за яе словамі адчуваецца адно — імкненне ліквідаваць усе бар'еры на шляху кнігі да чытача....

Л. Аляксеева мае вялікі вопыт работы ў кніжным гандлі. Што ж датычыць Г. Ляхоўчык і Г. Ігнатчык, дык яны прыйшлі ў магазін зусім нядаўна: першая вучыцца ў вячэрняй школе, а другая, разам з загадчыцай, — завочніца Гомельскага кааператыўнага тэхнікума.

Перагортваем кнігу водгукаў. Тут толькі словы шчырай падзякі. Пішуць рабочыя, педагогі, калгаснікі, школьнікі, студэнты і хатнія гаспадыні.

— Мы верым, што калектыў прапагандыстаў кнігі заваюе высокае званне магазіна камуністычнай працы, за якое ён змагаецца.

А. БРАІЛОЎСКІ.

На здымку: у кніжным магазіне Драгічына. Пакупнікоў тут заўсёды многа.
Фота **Л. Броўтмана.**

Галоўны рэдактар Нічыпар ПАШКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОЎ, Янка ШАРАХОЎСКІ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.